

2024-01

$\beta\ddot{y} \quad \zeta \gg 1 \ddot{A}^{10} \textcircled{R} \quad \check{s} \pm 1 \quad " 1 \pm 0 \textcircled{A}^2 - \acute{A} \frac{1}{2} \cdot \tilde{A} \cdot : \quad \alpha \zeta$
 $\beta\ddot{y} \quad \acute{A} \zeta \tilde{A} \textcircled{A} \acute{A}^3 1 0 \grave{\text{I}} - \quad \textcircled{\alpha} \mu \ddot{A} \pm \frac{1}{2} \pm \tilde{A} \ddot{A} \mu \acute{A} \ddot{A}^{10}$
 $\beta\ddot{y} \quad \check{s} \pm 1 \quad \text{---} \quad \sim - \tilde{A} \cdot \quad \alpha \cdot \hat{A} \quad \bullet \cdot \bullet \cdot$

$\beta\ddot{y} \quad \S \pm \acute{A} \pm \gg \neg \frac{1}{4} \grave{A} \zeta \acute{A} \hat{A}, \quad \S \acute{A}^1 \tilde{A} \ddot{A}^{-\frac{1}{2}} \pm$

$\beta\ddot{y} \quad \textcircled{\alpha} \mu \ddot{A} \pm \acute{A} \ddot{A} \acute{A} \textcircled{\text{C}}^{1 \pm 0 \grave{\text{I}}} \quad \acute{A} \grave{\text{I}}^3 \acute{A} \pm \frac{1}{4} \frac{1}{4} \pm \bullet \acute{A} \acute{A} \acute{E} \acute{A} \pm \acute{E}^0 \textcircled{\hat{A}} \quad \acute{A} \zeta \gg 1 \ddot{A}^{10} \textcircled{\hat{A}} \quad 0 \pm 1 \quad " 1 \pm 0 \textcircled{\acute{A}}^2 - \acute{A} \frac{1}{2} \cdot \tilde{A} \cdot \hat{A}, \quad \textcircled{\text{E}} \textcircled{\text{C}}$
 $\beta\ddot{y} \bullet \acute{A}^1 \tilde{A} \ddot{A} \cdot \frac{1}{4} \hat{\text{I}} \frac{1}{2}, \quad \alpha \mu \textcircled{\text{C}} \frac{1}{2} \hat{\text{I}} \frac{1}{2} \quad 0 \pm 1 \quad \text{' } \frac{1}{2}, \quad \acute{A} \acute{E} \acute{A}^1 \tilde{A} \ddot{A}^{10} \hat{\text{I}} \frac{1}{2} \quad \textcircled{\text{E}} \acute{A} \zeta \acute{A} \hat{\text{I}} \frac{1}{2}, \quad \pm \frac{1}{2} \mu \acute{A}^1 \tilde{A} \ddot{A} \textcircled{\text{R}} \frac{1}{4} 1 \zeta \quad \bullet \mu \neg \acute{A} \zeta \gg 1$

<http://hdl.handle.net/11728/12546>

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ: ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ
- ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ
ΕΕ»**

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

**ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ
ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ**

**ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:
«ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ: ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ
- ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΗΣ
ΕΕ»**

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ
αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην
«Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση» στο
Πανεπιστήμιο Νεάπολις**

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2024

Πνευματικά Δικαιώματα

Copyright © Χαραλάμπους Χριστίνα, 2024.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας από το Πανεπιστήμιο Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΔΗΛΩΣΗ

Η Χαραλάμπους Χριστίνα, γνωρίζοντας τις συνέπειες της λογοκλοπής, δηλώνω υπεύθυνα ότι η παρούσα εργασία με τίτλο **«Πολιτική Και Διακυβέρνηση: Το Προσφυγικό - Μεταναστευτικό Ζήτημα Και Η Θέση Της Ε.Ε.»**, αποτελεί προϊόν αυστηρά προσωπικής εργασίας και όλες οι πηγές που έχω χρησιμοποιήσει, έχουν δηλωθεί κατάλληλα στις βιβλιογραφικές παραπομπές και αναφορές. Τα σημεία όπου έχω χρησιμοποιήσει ιδέες, κείμενο ή/και πηγές άλλων συγγραφέων, αναφέρονται ευδιάκριτα στο κείμενο με την κατάλληλη παραπομπή και η σχετική αναφορά περιλαμβάνεται στο τμήμα των βιβλιογραφικών αναφορών με πλήρη περιγραφή.

Ο/Η Δηλών / σα
Χαραλάμπους Χριστίνα

Σελίδα εγκυρότητας

Όνοματεπώνυμο Φοιτητή / Φοιτήτριας: Χαραλάμπους Χριστίνα

Τίτλος Διπλωματικής Εργασίας: «Πολιτική Και Διακυβέρνηση: Το Προσφυγικό - Μεταναστευτικό Ζήτημα Και Η Θέση Της Ε.Ε.»

Η παρούσα Διπλωματική Εργασία εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις 10 Φεβρουαρίου του 2024 από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος): Μαρής Γεώργιος, Αναπληρωτής Καθηγητής στο Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών του Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Επιστημονικός συνεργάτης στην Πολιτική Οικονομία Διεθνών Σχέσεων.

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Αγγέλου Άγγελος, Επισκέπτης Ερευνητής στο Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο του London School of Economics (LSE) και Ακαδημαϊκός Υπότροφος στο Πανεπιστήμιο Πειραιά.

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής: Γαβριήλ Ελένη, Λέκτορας Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Τμήμα Ιστορίας, Πολιτικών και Διεθνών Σπουδών του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου.

Περιεχόμενα

Πνευματικά Δικαιώματα.....	3
Ευχαριστίες	8
Αφιέρωση.....	9
Περίληψη.....	10
Πίνακας Συντομογραφιών.....	12
Εισαγωγή	13
Κεφάλαιο 1: Ιστορική εξέλιξη της Προσφυγικής-Μεταναστευτικής Κρίσης	15
1.1. Πρώιμες περιπτώσεις και βασικές αιτίες.....	15
1.2. Κριτική Ανάλυση Πολιτικών της Ε.Ε.....	18
1.2.1. Ο Κανονισμός του Δουβλίνου.....	18
1.2.2. Κοινό Σύστημα Ασύλου (CAS).....	18
1.2.3. Ανθρωπιστική και Προσανατολισμένη στα Δικαιώματα Προσέγγιση.....	20
1.2.4. Προκλήσεις στον εξωτερικό έλεγχο της μετανάστευσης.....	21
1.2.5. Αλλαγές στην Έμφαση Πολιτικής.....	23
Κεφάλαιο 2: Ευρωπαϊκές Πολιτικές για το Προσφυγικό-Μεταναστευτικό Ζήτημα.....	25
2.1. Ιστορική εξέλιξη των πολιτικών της ΕΕ.....	25
2.2. Οπτικές του μεταναστευτικού ανά περιφέρεια στην Ευρώπη.....	26
2.3. Βασικές πολιτικές της ΕΕ για το ζήτημα των προσφύγων-μεταναστών.....	28
2.3.1. Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (CEAS).....	28
2.3.2. Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής (Frontex).....	29
2.3.3. Η Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση (2015).....	29
2.3.4. Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας (2016).....	30
2.3.5. Το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (2020).....	30
Κεφάλαιο 3: Συγκρούσεις μεταξύ των κρατών μελών για το Προσφυγικό Ζήτημα.....	31
3.1. Διαφορές στα εθνικά συμφέροντα.....	31
3.2. Ασύμμετρη κατανομή μεταναστευτικών βαρών.....	32
3.3. Διαφορετικές προσεγγίσεις πολιτικής.....	35
3.4. Πολιτικές Ιδεολογίες και Κοινή Γνώμη.....	37
3.5. Νομικές και ηθικές ανησυχίες.....	39
Κεφάλαιο 4: Συνολική αξιολόγηση των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες.....	41
4.1. Επιτεύγματα και πρόοδος.....	41
4.2. Συνεχείς προκλήσεις και επικρίσεις.....	43
4.3. Ο ρόλος των εξωτερικών παραγόντων.....	45
4.4. Η ανάγκη για συνεχή μεταρρύθμιση.....	46

4.5. Ο ρόλος των θεσμικών οργάνων της ΕΕ.....	48
4.6. Πολιτικές Ένταξης.....	50
Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα και προτάσεις.....	52
Συμπεράσματα.....	52
Προτάσεις.....	54
Βιβλιογραφικές Αναφορές	56

Ευχαριστίες

Με την παρούσα διπλωματική εργασία φτάνω στο τέλος των σπουδών μου, στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση» του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου, το οποίο ξεκίνησα από τον Οκτώβριο του 2022.

Η ολοκλήρωση της εργασίας μου ήταν αρκετά δύσκολη και χρονοβόρα, καθώς έπρεπε να συλλέξω αρκετές πληροφορίες για την συγγραφή της. Επίσης, ευχαριστώ τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κύριο Μαρή Γεώργιο για την καθοδήγηση, τη συνεργασία, τη συνεννόηση και τον χρόνο που ο ίδιος διέθεσε για να μπορέσω να ολοκληρώσω την εργασία μου εγκαίρως.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους γονείς μου, οι οποίοι ήταν πάντα δίπλα μου σε κάθε μου βήμα και πιο συγκεκριμένα για την υποστήριξη και την βοήθειά τους στην απόφασή μου να ξεκινήσω το συγκεκριμένο μεταπτυχιακό πρόγραμμα και να φτάσω ως το τέλος.

Αφιέρωση

Στους ανθρώπους που ήταν πάντα κοντά μου και πίστευαν σε εμένα.

Περίληψη

Αυτή η διατριβή εξετάζει κριτικά τις πολιτικές και τις απαντήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα μέσα στο περίπλοκο πλαίσιο της διπλωματίας, της πολιτικής, της διακυβέρνησης και του ανθρωπισμού. Ο κύριος στόχος της διπλωματίας, όπως καταδεικνύεται σε αυτή τη μελέτη, είναι η πλοήγηση στην πολυπλοκότητα της προσφυγικής-μεταναστευτικής κρίσης και η προώθηση της διεθνούς συνεργασίας με ταυτόχρονη τήρηση των ανθρωπιστικών αρχών. Χρησιμοποιώντας μια ολοκληρωμένη ερευνητική μεθοδολογία που περιλαμβάνει ιστορικές αναλύσεις, ανασκοπήσεις πολιτικής και ποιοτικές αξιολογήσεις, αυτή η μελέτη ρίχνει φως στα επιτεύγματα της ΕΕ στην εναρμόνιση των διαδικασιών ασύλου και στις συνεχιζόμενες προκλήσεις της, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων που σχετίζονται με τον κανονισμό του Δουβλίνου, εσωτερικών συγκρούσεων μεταξύ κρατών μελών, ηθικών ανησυχιών, και ο ρόλος των εξωτερικών παραγόντων. Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για συνεχή μεταρρύθμιση, ιδίως όσον αφορά την αναθεώρηση του κανονισμού του Δουβλίνου και την εφαρμογή του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, για την επίτευξη πιο δίκαιης κατανομής των βαρών και την ενίσχυση της ηθικής μεταχείρισης. Η μελέτη ολοκληρώνεται με μια σειρά περιεκτικών συστάσεων που στοχεύουν στην ενίσχυση της ικανότητας της ΕΕ να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά το ζήτημα των προσφύγων-μεταναστών, τονίζοντας τη σημασία του διαλόγου, της διπλωματίας και μιας ισορροπημένης προσέγγισης μεταξύ θεμάτων ασφαλείας και ανθρωπιστικών αξιών.

Λέξεις-κλειδιά: Ευρωπαϊκή Ένωση, Προσφυγικό-Μεταναστευτικό Ζήτημα, Πολιτική και Διακυβέρνηση, Ανθρωπισμός, Μεταρρύθμιση και συστάσεις

Abstract

This dissertation critically examines the European Union's (EU) policies and responses to the refugee-immigrant issue within the intricate framework of diplomacy, politics, governance, and humanitarianism. The main goal of diplomacy, as demonstrated in this study, is to navigate the complexities of the refugee-immigrant crisis and foster international cooperation while upholding humanitarian principles. Employing a comprehensive research methodology involving historical analysis, policy reviews, and qualitative assessments, this study sheds light on the EU's achievements in harmonizing asylum procedures and its ongoing challenges, including issues related to the Dublin Regulation, internal conflicts among member states, ethical concerns, and the role of external factors. The findings underscore the need for continuous reform, particularly in revising the Dublin Regulation and implementing the New Pact on Migration and Asylum, to achieve more equitable burden-sharing and enhance ethical treatment. The study concludes with a set of comprehensive recommendations aimed at strengthening the EU's capacity to address the refugee-immigrant issue effectively, emphasizing the importance of dialogue, diplomacy, and a balanced approach between security considerations and humanitarian values.

Key words: European Union, Refugee-Immigrant Issue, Politics, Governance, Humanitarianism, Reform and Recommendations.

Πίνακας Συντομογραφιών

Ευρωπαϊκή Ένωση	ΕΕ
Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο	ΕΚ
Ευρωπαϊκό Δικαστήριο	ΔΕΚ
Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα	ΕΚΑΧ
Οργανισμός Ευρωπαϊκής Συνοριοφυλακής και Ακτοφυλακής	FRONTEX
Κοινό Σύστημα Ασύλου	CAS
Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου	CEAS

Εισαγωγή

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει καταπιαστεί με το ζήτημα του προσφυγικού-μεταναστευτικού και η θέση της στο θέμα έχει αποτελέσει αντικείμενο μελέτης. Μια βιβλιογραφική ανασκόπηση εμβαθύνει σε αυτό το θέμα, ρίχνοντας φως στις πολυπλοκότητες που υπάρχουν. Σε σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) και την απάντησή της στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα, έχει υπάρξει άφθονη συζήτηση στην ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, στα έγγραφα πολιτικής και στον δημόσιο διάλογο. Αυτή η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας στοχεύει να δώσει ένα περίγραμμα σημαντικών επιστημονικών συνεισφορών, με εστίαση στις πολιτικές πτυχές και τις πτυχές διακυβέρνησης του ζητήματος.

Το ζήτημα της μετανάστευσης των προσφύγων στην Ευρώπη έχει αποτελέσει αντικείμενο διερεύνησης, ειδικά όσον αφορά το ιστορικό του πλαίσιο και τους παράγοντες που το συνέβαλαν. Υποστηρίζεται από μελετητές ότι η πρόσφατη εισροή προσφύγων είναι αποτέλεσμα πολλών στοιχείων, όπως οι συγκρούσεις, οι διώξεις, η φτώχεια και η κλιματική αλλαγή. Δίνεται βασική έμφαση στην αναγκαιότητα κατανόησης των βαθύτερων αιτιών της μετανάστευσης προκειμένου να διαμορφωθούν αποτελεσματικές πολιτικές και στρατηγικές. Μια κριτική ανάλυση της αντίδρασης και του πλαισίου πολιτικής της ΕΕ αποκαλύπτει μια εξέταση του κανονισμού του Δουβλίνου. Το σύστημα του Δουβλίνου έχει εξεταστεί για άδικη επιβάρυνση χωρών που βρίσκονται στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα εντάσεις και ανεπαρκή προστασία για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες. Οι Μαραβέγιας & Τσινισιζέλης (2007) και άλλοι μελετητές έχουν επίσης εμβαθύνει στους περιορισμούς του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου, τονίζοντας την αδυναμία του να παρουσιάσει μια ενιαία και δίκαιη προσέγγιση για το άσυλο στα κράτη μέλη.

Η δυναμική διακυβέρνησης της ΕΕ και τα εμπόδια της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών εξετάστηκαν εκτενώς. Στη μελέτη των Μαρούδα & Σαράντη (2016), τονίζονται οι εντάσεις και οι διαφωνίες μεταξύ των χωρών της ΕΕ σχετικά με το ζήτημα του επιμερισμού των βαρών, με ορισμένες να υποστηρίζουν αυστηρότερους ελέγχους στα σύνορα και άλλες να υποστηρίζουν μια πιο ανθρωπιστική στάση. Αυτό το σύνολο της βιβλιογραφίας τονίζει τις περιπλοκές της διακυβέρνησης στην ΕΕ και την αναγκαιότητα επιτυχούς συντονισμού και συνεργασίας στη διαχείριση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος. Στη βιβλιογραφία, τονίζεται ότι η ΕΕ δίνει σημαντική έμφαση στην υιοθέτηση μιας ανθρωπιστικής και προσανατολισμένης στα

δικαιώματα προσέγγισης. Αυτή η δέσμευση περιλαμβάνει τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των μεταναστών και των προσφύγων, τη διευκόλυνση των δίκαιων διαδικασιών ασύλου και την ενεργή υποστήριξη των πρωτοβουλιών ένταξης. Ωστόσο, έχουν εκφραστεί ανησυχίες σχετικά με την πρακτική ικανότητα της ΕΕ να τηρεί αποτελεσματικά αυτές τις αρχές, ιδίως δεδομένης της ύπαρξης περιοριστικών μέτρων και δύσκολων συνθηκών που επικρατούν στα κέντρα υποδοχής. Εξετάζοντας τη δέσμευση της ΕΕ με εξωτερικούς παράγοντες και παγκόσμιες εταιρικές σχέσεις, η βιβλιογραφία εμβαθύνει επίσης στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η ΕΕ όσον αφορά τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης. Η μελέτη του Φραγκονικολόπουλου (2007) ρίχνει φως στις δυσκολίες εξωτερίκευσης του ελέγχου της μετανάστευσης με παράλληλη τήρηση των προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Το πλήθος των γραπτών που θα εξεταστούν σε αυτή τη διατριβή αποκαλύπτει τα περίπλοκα ζητήματα που περιστρέφονται γύρω από τη μετανάστευση των προσφύγων και τη στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Παρά τη συναίνεση σχετικά με τη σημασία μιας συμπονετικής και εστιασμένης στα δικαιώματα προσέγγισης, εξακολουθούν να υπάρχουν ανεπίλυτες συγκρούσεις εντός της ΕΕ όσον αφορά τον επιμερισμό του βάρους, τη δημιουργία δομών διακυβέρνησης και τη συνεργασία με εξωτερικές οντότητες. Αυτές οι ανακαλύψεις τονίζουν την ανάγκη για συνεχή μελέτη και ανάλυση προκειμένου να καθοδηγηθεί η διαμόρφωση αποτελεσματικών πολιτικών και να επιτευχθούν ουσιαστικές λύσεις στα προβλήματα που συνδέονται με τη μετανάστευση προσφύγων.

Κεφάλαιο 1: Ιστορική εξέλιξη της Προσφυγικής-Μεταναστευτικής Κρίσης

1.1. Πρώιμες περιπτώσεις και βασικές αιτίες

Η απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα είναι βαθιά ριζωμένη στις ιστορικές εξελίξεις που έχουν διαμορφώσει τα πρότυπα μετανάστευσης σε ολόκληρη την ήπειρο. Η κατανόηση της εξέλιξης αυτής της κρίσης είναι ζωτικής σημασίας για την κατανόηση της πολυπλοκότητας των σύγχρονων πολιτικών. Αυτό το κεφάλαιο εμβαθύνει στο ιστορικό πλαίσιο, εντοπίζοντας τις απαρχές της μετανάστευσης στην Ευρώπη και εξετάζοντας τους παράγοντες που συνέβαλαν στην τρέχουσα προσφυγική-μεταναστευτική κρίση (Düvell, 2006).

Η μετανάστευση στην Ευρώπη υπήρξε ένα επίμονο φαινόμενο, που διαμορφώθηκε από μυριάδες ιστορικά γεγονότα. Για να κατανοήσουμε τις περιπλοκές της τρέχουσας προσφυγικής-μεταναστευτικής κρίσης, είναι απαραίτητο να διερευνήσουμε τις πρώτες περιπτώσεις που θέτουν το σκηνικό για τις σύγχρονες προκλήσεις. Οι ρίζες της μετανάστευσης εκτείνονται πέρα από τα σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, περιλαμβάνοντας παράγοντες όπως οι συγκρούσεις, οι διώξεις, η φτώχεια και η κλιματική αλλαγή. Τα ιστορικά προηγούμενα της μετανάστευσης στην Ευρώπη είναι ποικίλα, που κυμαίνονται από περιόδους οικονομικής μετανάστευσης έως τις συνέπειες των ένοπλων συγκρούσεων (Iliev et al., 2016). Σε πρώιμες περιπτώσεις, όπως η περίοδος μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, σημειώθηκαν σημαντικές μετακινήσεις πληθυσμών εντός της ηπείρου. Η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ) το 1951 είχε ως στόχο την προώθηση της οικονομικής συνεργασίας και ολοκλήρωσης, θέτοντας τα θεμέλια για αυξημένη κινητικότητα.

Η πρόσφατη εισροή προσφύγων και μεταναστών στην Ευρώπη είναι το αποτέλεσμα μιας πολύπλοκης αλληλεπίδρασης παραγόντων. Οι μελετητές υποστηρίζουν ότι οι σύγχρονες προκλήσεις είναι βαθιά ριζωμένες σε συνεχείς συγκρούσεις, περιπτώσεις διώξης, οικονομικές ανισότητες και τις συνέπειες της κλιματικής αλλαγής. Η προσφυγική κρίση της Συρίας, για παράδειγμα, υπογράμμισε τον αντίκτυπο της σύγκρουσης στον εκτοπισμό, ενώ οι περιοχές που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες έχουν γίνει μάρτυρες αυξημένης μετανάστευσης.

Μια βασική έμφαση στον επιστημονικό λόγο δίνεται στην αναγκαιότητα κατανόησης των βασικών αιτιών της μετανάστευσης. Εξετάζοντας την ιστορική τροχιά της μετανάστευσης, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής μπορούν να διαμορφώσουν πιο αποτελεσματικές και διαφοροποιημένες στρατηγικές. Αυτή η ενότητα στοχεύει να αποκαλύψει την πολύπλευρη φύση των ιστορικών παραγόντων που συμβάλλουν στην τρέχουσα προσφυγική-μεταναστευτική κρίση. Καθώς προχωράμε, θα εμβαθύνουμε σε μια κριτική ανάλυση των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εξετάζοντας βασικά ορόσημα και νομικά πλαίσια που έχουν διαμορφώσει την προσέγγισή της στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα (Düvell, 2006).

Ο απόηχος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου σηματοδότησε μια σημαντική περίοδο μετακινήσεων πληθυσμών εντός της Ευρώπης. Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα το 1951, με γνώμονα την ανάγκη για οικονομική συνεργασία, όχι μόνο έθεσε τις βάσεις για την Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά διευκόλυνε επίσης την αυξημένη κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Η οικονομική μετανάστευση έγινε ένα επαναλαμβανόμενο θέμα, με τα άτομα να αναζητούν ευκαιρίες σε αναπτυσσόμενες βιομηχανίες σε όλα τα κράτη μέλη. Κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 20ου αιώνα και στον 21ο αιώνα, οι ένοπλες συγκρούσεις σε διάφορες περιοχές έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην ώθηση του αναγκαστικού εκτοπισμού. Η διάλυση της Γιουγκοσλαβίας τη δεκαετία του 1990, για παράδειγμα, οδήγησε σε μεγάλης κλίμακας εκτοπισμό και επανεγκατάσταση στην Ευρώπη. Αυτές οι περιπτώσεις μετανάστευσης που προκλήθηκε από συγκρούσεις έθεσαν το υπόβαθρο για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ευρωπαϊκή Ένωση στη διαχείριση της εισροής προσφύγων και μεταναστών (Junuzi, 2019).

Η προσφυγική κρίση της Συρίας, η οποία ξεκίνησε σοβαρά το 2011, αποτελεί τρανταχτό παράδειγμα του πώς η σύγκρουση μπορεί να επισπεύσει τους μαζικούς εκτοπισμούς. Η σύγκρουση στη Συρία ανάγκασε εκατομμύρια ανθρώπους να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, αναζητώντας καταφύγιο σε γειτονικές χώρες και, στη συνέχεια, στην Ευρώπη. Η κλίμακα και ο επείγων χαρακτήρας αυτής της κρίσης έφεραν το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα στο προσκήνιο της διεθνούς προσοχής, ωθώντας την Ευρωπαϊκή Ένωση να επανεκτιμήσει τις πολιτικές και τους μηχανισμούς απόκρισης (Junuzi, 2019). Πέρα από τις συγκρούσεις, οι οικονομικές ανισότητες έχουν οδηγήσει τα μεταναστευτικά πρότυπα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ανισότητες στον πλούτο και τις ευκαιρίες απασχόλησης μεταξύ των κρατών μελών έχουν οδηγήσει τα άτομα να αναζητούν καλύτερες προοπτικές σε οικονομικά ευημερούσες περιοχές. Αυτή η οικονομική μετανάστευση έχει συμβάλει σε δημογραφικές αλλαγές και έχει επηρεάσει το κοινωνικοοικονομικό τοπίο τόσο των χωρών αποστολής όσο και των χωρών υποδοχής (Dustmann et al., 2017).

Τα τελευταία χρόνια, η κλιματική αλλαγή έχει αναδειχθεί ως ένας πρόσθετος παράγοντας που επηρεάζει τα πρότυπα μετανάστευσης. Η υποβάθμιση του περιβάλλοντος, τα ακραία καιρικά

φαινόμενα και η έλλειψη πόρων συμβάλλουν στην εκτόπιση, ιδιαίτερα σε ευάλωτες περιοχές. Η διασταύρωση της κλιματικής αλλαγής και της μετανάστευσης προσθέτει ένα στρώμα πολυπλοκότητας στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα, απαιτώντας μια ολοκληρωμένη κατανόηση των περιβαλλοντικών παραγόντων που διαμορφώνουν την ανθρώπινη κινητικότητα. Οι μελετητές και οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής τονίζουν τη σημασία της κατανόησης των βαθύτερων αιτιών της μετανάστευσης για τη διαμόρφωση αποτελεσματικών πολιτικών και στρατηγικών (Rajkonceviski, 2017). Εξετάζοντας τα ιστορικά προηγούμενα και τους παράγοντες που συμβάλλουν στην πρόσφατη εισροή, προκύπτει μια διαφοροποιημένη κατανόηση. Αυτή η κατανόηση χρησιμεύει ως βάση για την αξιολόγηση της καταλληλότητας των υφιστάμενων πολιτικών και τον εντοπισμό τομέων για βελτίωση στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτει η προσφυγική-μεταναστευτική κρίση. Καθώς μεταβαίνουμε στην επόμενη ενότητα, θα αναλύσουμε κριτικά την εξέλιξη των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, εξετάζοντας βασικές συμφωνίες και νομικά πλαίσια που έχουν καθορίσει την προσέγγιση της Ένωσης σε αυτό το πολύπλευρο ζήτημα.

1.2. Κριτική Ανάλυση Πολιτικών της Ε.Ε

Η προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα έχει χαρακτηριστεί από μια σειρά πολιτικών και συμφωνιών. Μια κριτική εξέταση αυτών των πολιτικών αποκαλύπτει τόσο αξιέπαινες προσπάθειες όσο και αξιοσημείωτες ελλείψεις, που αντικατοπτρίζουν την πολυπλοκότητα της διαχείρισης της μετανάστευσης στο πλαίσιο μιας ένωσης διαφορετικών κρατών μελών.

1.2.1. Ο Κανονισμός του Δουβλίνου

Ο κανονισμός του Δουβλίνου, που θεσπίστηκε το 1997 και αναθεωρήθηκε το 2013, αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο στην πολιτική ασύλου της ΕΕ. Ο κανονισμός αποσκοπεί στη δημιουργία ενός σαφούς πλαισίου για τον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου. Ωστόσο, η πρακτική εφαρμογή αυτής της ρύθμισης έχει αντιμετωπίσει ουσιαστική κριτική.

Το σύστημα του Δουβλίνου, αν και έχει καλές προθέσεις, έχει αποδειχθεί ότι είναι εγγενώς ελαττωματικό. Καθορίζοντας την ευθύνη με βάση το πρώτο σημείο εισόδου, το βάρος πέφτει δυσανάλογα στις χώρες στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Η Ιταλία και η Ελλάδα, για παράδειγμα, αντιμετώπισαν προκλήσεις στη διαχείριση της εισροής μεταναστών και προσφύγων, οδηγώντας σε καταπονήσεις πόρων και ανεπάρκειες στην παροχή προστασίας. Οι επικριτές υποστηρίζουν ότι μια πιο δίκαιη κατανομή των ευθυνών είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση μιας δίκαιης και αποτελεσματικής διαδικασίας ασύλου (Bordignon & Moriconi, 2017).

1.2.2. Κοινό Σύστημα Ασύλου (CAS)

Το Κοινό Σύστημα Ασύλου (CAS) που εισήχθη στις αρχές της δεκαετίας του 2000 επιδιώκει να εναρμονίσει τις πολιτικές ασύλου σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Μέσω οδηγιών που αφορούν τα προσόντα, τις διαδικασίες και τις συνθήκες υποδοχής, το CAS φιλοδοξεί να δημιουργήσει μια ενιαία και δίκαιη προσέγγιση για το άσυλο.

Παρά τους φιλόδοξους στόχους του CAS, αντιμετωπίζει προκλήσεις για την επίτευξη πραγματικής εναρμόνισης. Οι Μαραβέγιας & Τσινισιζέλης (2007) και άλλοι μελετητές

υπογραμμίζουν τις διαφορές στην εφαρμογή των διαδικασιών ασύλου μεταξύ των κρατών μελών. Οι διαφορές στην ερμηνεία των οδηγιών και οι διαφορές στο επίπεδο προστασίας που παρέχεται στους αιτούντες συμβάλλουν σε ένα κατακερματισμένο σύστημα. Η επίτευξη μιας πραγματικά εναρμονισμένης προσέγγισης απαιτεί την αντιμετώπιση αυτών των διαφορών και τη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής των προτύπων ασύλου.

Το CAS αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά την αντιμετώπιση διαφορετικών εθνικών πρακτικών και νομικών παραδόσεων σχετικά με το άσυλο. Οι διαφορές στα νομικά συστήματα, το πολιτισμικό πλαίσιο και τις διοικητικές ικανότητες μεταξύ των κρατών μελών επηρεάζουν τη συνεπή εφαρμογή των προτύπων ασύλου που περιγράφονται στο σύστημα. Το CAS δεν αντιμετωπίζει πλήρως το ζήτημα του επιμερισμού των βαρών μεταξύ των κρατών μελών. Χώρες στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, όπως η Ιταλία και η Ελλάδα, φέρουν συχνά δυσανάλογη επιβάρυνση στη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου, γεγονός που οδηγεί σε καταπονήσεις πόρων και προκλήσεις όσον αφορά την παροχή επαρκούς προστασίας στους αιτούντες (Niemann & Zaun, 2018).

Η εφαρμογή ενός εναρμονισμένου συστήματος ασύλου απαιτεί σημαντική διοικητική ικανότητα και πόρους. Τα μικρότερα ή οικονομικά αμφισβητούμενα κράτη μέλη ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην πλήρη υλοποίηση των προτύπων που θέτει το CAS, συμβάλλοντας δυνητικά στις ανισότητες στη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο. Ως απάντηση στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το CAS, έχουν υπάρξει συνεχείς συζητήσεις και πρωτοβουλίες για τη μεταρρύθμιση του Συστήματος. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν μια πιο δίκαιη κατανομή των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, ενισχυμένους μηχανισμούς υποστήριξης για χώρες που αντιμετωπίζουν δυσανάλογες πιέσεις και προσπάθειες αντιμετώπισης ασυνεπειών στην εφαρμογή των προτύπων ασύλου (Eylemer & Söylemez, 2020).

Το κοινό σύστημα ασύλου αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προς τη δημιουργία μιας ενιαίας προσέγγισης για το άσυλο εντός της ΕΕ. Ενώ θέτει βασικά πρότυπα, οι προκλήσεις και οι κριτικές υπογραμμίζουν την πολυπλοκότητα της επίτευξης πραγματικής εναρμόνισης. Οι συνεχείς προσπάθειες για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων, την ενίσχυση των μηχανισμών επιμερισμού των βαρών και την προσαρμογή στα εξελισσόμενα πρότυπα μετανάστευσης θα καθορίσουν την αποτελεσματικότητα του CAS στην παροχή δίκαιης και συνεπούς προστασίας σε όλους αναζητούν άσυλο σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

1.2.3. Ανθρωπιστική και Προσανατολισμένη στα Δικαιώματα Προσέγγιση

Κεντρικό στοιχείο στη δέσμευση της ΕΕ στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα είναι η δέσμευση για μια ανθρωπιστική και προσανατολισμένη στα δικαιώματα προσέγγιση. Αυτό περιλαμβάνει τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των μεταναστών και των προσφύγων, τη διασφάλιση δίκαιων διαδικασιών ασύλου και την ενεργή υποστήριξη των πρωτοβουλιών ένταξης.

Οι συνθήκες στα κέντρα υποδοχής, όπου στεγάζονται αρχικά μετανάστες και αιτούντες άσυλο, αποτέλεσαν κομβικό σημείο κριτικής. Οι αναφορές για υπερπληθυσμό, ανεπαρκείς εγκαταστάσεις και περιορισμένη πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες εγείρουν ερωτήματα σχετικά με τον βαθμό στον οποίο η δέσμευση της ΕΕ για μια προσέγγιση προσανατολισμένη στα δικαιώματα υλοποιείται επιτόπου. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των ανησυχιών για την ασφάλεια και της προστασίας των δικαιωμάτων είναι μια επίμονη πρόκληση. Σε περιόδους αυξημένων απειλών για την ασφάλεια, ενδέχεται να υπάρχουν τάσεις προτεραιότητας στα μέτρα ασφαλείας, που ενδέχεται να επηρεάσουν τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των μεταναστών και των προσφύγων (Krzyżanowski et al., 2018).

Η αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών ένταξης έχει επίσης αντιμετωπιστεί με έλεγχο. Οι προκλήσεις περιλαμβάνουν διαφορετικές ικανότητες και πόρους μεταξύ των κρατών μελών, διαφορετικά επίπεδα κοινωνικής αποδοχής και την ανάγκη για ολοκληρωμένες, μακροπρόθεσμες στρατηγικές για τη διευκόλυνση της ουσιαστικής ολοκλήρωσης. Οι πρόσφατες προσπάθειες εντός της ΕΕ αντικατοπτρίζουν τη δέσμευση για την αντιμετώπιση των προκλήσεων και την ενίσχυση της προσανατολισμένης στα δικαιώματα προσέγγισης. Αυτό περιλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη βελτίωση των συνθηκών στα κέντρα υποδοχής, τη βελτίωση του συντονισμού μεταξύ των κρατών μελών και την προώθηση βέλτιστων πρακτικών στα προγράμματα ένταξης.

Η δέσμευση της ΕΕ για μια ανθρωπιστική και προσανατολισμένη στα δικαιώματα προσέγγιση αντιπροσωπεύει μια θεμελιώδη πτυχή της απάντησής της στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Ενώ έχουν γίνει σημαντικά βήματα, η κριτική και οι προκλήσεις υπογραμμίζουν την πολυπλοκότητα της μετάφρασης αυτών των αρχών σε συνεπείς και αποτελεσματικές πρακτικές. Οι συνεχιζόμενες μεταρρυθμίσεις και η δέσμευση για την αντιμετώπιση των κενών εφαρμογής θα είναι ζωτικής σημασίας για την αξιοποίηση του πλήρους δυναμικού μιας προσέγγισης προσανατολισμένης στα δικαιώματα εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ενώ η ΕΕ συνηγορεί υπέρ μιας προσέγγισης με επίκεντρο τα δικαιώματα, ανακύπτουν ερωτήματα σχετικά με την πρακτική εφαρμογή αυτών των αρχών. Η ύπαρξη περιοριστικών

μέτρων, οι προκλήσεις στα κέντρα υποδοχής και οι αναφορές για δύσκολες συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι μετανάστες εγείρουν ανησυχίες σχετικά με τον βαθμό στον οποίο η ΕΕ τηρεί αποτελεσματικά τη δέσμευσή της στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των ανησυχιών για την ασφάλεια και της προστασίας των δικαιωμάτων παραμένει μια επίμονη πρόκληση για την ΕΕ (Holtug, 2021).

1.2.4. Προκλήσεις στον εξωτερικό έλεγχο της μετανάστευσης

Η στρατηγική της ΕΕ για την εξωτερική ανάθεση του ελέγχου της μετανάστευσης περιλαμβάνει τη συνεργασία με χώρες εκτός ΕΕ για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Αν και προορίζεται να εξισορροπήσει τη διαχείριση της μετανάστευσης με τα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αυτή η προσέγγιση έχει αντιμετωπίσει σημαντικές προκλήσεις. Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την εξωτερική του ελέγχου της μετανάστευσης, που χαρακτηρίζεται από συμφωνίες συνεργασίας με χώρες εκτός ΕΕ, παρουσιάζει μια πολύπλευρη προσέγγιση για τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Ωστόσο, αυτή η στρατηγική δεν είναι χωρίς σημαντικές προκλήσεις, και μια πιο προσεκτική εξέταση συγκεκριμένων παραδειγμάτων δείχνει τις πολυπλοκότητες που εμπλέκονται (Joppke, 1998).

Ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα εξωτερικής του ελέγχου είναι η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας που θεσπίστηκε το 2016. Αυτή η συμφωνία είχε στόχο να περιορίσει τη ροή μεταναστών από την Τουρκία προς την ΕΕ παρέχοντας οικονομική στήριξη στην Τουρκία με αντάλλαγμα αυστηρότερους μεταναστευτικούς ελέγχους. Παρά τον επιδιωκόμενο σκοπό της, η συμφωνία δέχτηκε κριτική για πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς η μεταχείριση της Τουρκίας προς τους πρόσφυγες και τους αιτούντες άσυλο έγινε αντικείμενο ελέγχου.

Η ΕΕ έχει επιδιώξει τη συνεργασία με χώρες της Βόρειας Αφρικής, συμπεριλαμβανομένης της Λιβύης και του Μαρόκου, για τον έλεγχο των μεταναστευτικών οδών στη Μεσόγειο. Ωστόσο, αυτές οι συνεργασίες έχουν αμαυρωθεί από αναφορές για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, υποτυπώδεις συνθήκες διαβίωσης στα κέντρα κράτησης και προκλήσεις όσον αφορά τη διασφάλιση της προστασίας των δικαιωμάτων των μεταναστών σε χώρες με ποικίλες δεσμεύσεις για τα πρότυπα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι προσπάθειες εξωτερικής του ελέγχου στην κεντρική Μεσόγειο περιλαμβάνουν συνεργασία με χώρες όπως η Λιβύη για την αναχαίτιση και κράτηση μεταναστών πριν φτάσουν στις ευρωπαϊκές ακτές. Παρά την πρόθεση διαχείρισης της μετανάστευσης, αυτή η προσέγγιση έχει αντιμετωπίσει επικρίσεις λόγω ανησυχιών για τις

συνθήκες στα κέντρα κράτησης της Λιβύης και πιθανές παραβιάσεις των δικαιωμάτων των μεταναστών (Niemann & Zaun, 2018).

Η εξωτερίκευση συχνά περιλαμβάνει συνεργασία με χώρες που ενδέχεται να μην δίνουν προτεραιότητα ή να μην τηρούν τα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτό εγείρει ηθικές ανησυχίες, καθώς οι μετανάστες και οι πρόσφυγες μπορεί να αντιμετωπίσουν κακομεταχείριση ή ανεπαρκή προστασία σε εξωτερικά κέντρα επεξεργασίας. Το πολύπλοκο δίκτυο εξωτερικών εταιρικών σχέσεων δημιουργεί προκλήσεις για τον καθορισμό σαφών γραμμών λογοδοσίας. Όταν σημειώνονται παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε χώρες εταίρους, η ΕΕ μπορεί να αντιμετωπίσει δυσκολίες στο να αναγκάσει τους υπεύθυνους να λογοδοτήσουν, συμβάλλοντας στην έλλειψη διαφάνειας και εποπτείας. Η επίτευξη μιας λεπτής ισορροπίας μεταξύ της διαχείρισης της μετανάστευσης για λόγους ασφαλείας και της προάσπισης των δικαιωμάτων των μεταναστών παραμένει μια επίμονη πρόκληση. Η επίτευξη μιας ηθικής ισορροπίας που αντιμετωπίζει τα προβλήματα ασφάλειας με παράλληλο σεβασμό των δικαιωμάτων των ατόμων απαιτεί προσεκτική διαπραγμάτευση και εξέταση (Boswell, 2003). Η διαπραγμάτευση συμφωνιών εξωτερικής ανάθεσης συχνά περιλαμβάνει άνιση δυναμική ισχύος μεταξύ της ΕΕ και των χωρών εταίρων της. Αυτή η ανισορροπία μπορεί να επηρεάσει τη δικαιοσύνη και την αποτελεσματικότητα των συμφωνιών, με τη δυνατότητα της ΕΕ να ασκήσει αδικαιολόγητη επιρροή στα έθνη εταίρους.

Κατά την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων, η ΕΕ αντιμετωπίζει την επιτακτική ανάγκη να επαναξιολογήσει τη στρατηγική της για την εξωτερική ανάθεση προκειμένου να διασφαλίσει μια πιο ηθική και αποτελεσματική προσέγγιση για τη διαχείριση της μετανάστευσης με παράλληλη τήρηση των προτύπων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η επόμενη ενότητα θα διερευνήσει πώς αυτές οι προκλήσεις επηρεάζουν την ευρύτερη ευθυγράμμιση των πολιτικών της ΕΕ με τις θεμελιώδεις αρχές της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι προσπάθειες εξωτερίκευσης, όπως συζητήθηκαν από τον Φραγκονικολόπουλο (2007) και άλλους μελετητές, φέρνουν στο φως τις πολυπλοκότητες που συνδέονται με τέτοιες συνεργασίες. Η εξισορρόπηση της επιτακτικής ανάγκης διαχείρισης της μετανάστευσης με την ανάγκη τήρησης των προτύπων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποδεικνύεται περίπλοκη. Οι επικριτές υποστηρίζουν ότι η εξωτερική ανάθεση μπορεί να οδηγήσει σε συμβιβασμό για τα δικαιώματα, καθώς η ΕΕ συνεργάζεται με χώρες όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα ενδέχεται να μην έχουν προτεραιότητα. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί μια λεπτή και ηθική προσέγγιση στις εξωτερικές συνεργασίες.

1.2.5. Αλλαγές στην Έμφαση Πολιτικής

Οι πολιτικές της ΕΕ στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα έχουν επιδείξει δυναμικό χαρακτήρα, που χαρακτηρίζεται από μετατοπίσεις της έμφασης με την πάροδο του χρόνου. Αυτές οι διακυμάνσεις επηρεάζονται από την αλλαγή των πολιτικών τοπίων, τις αναδυόμενες κρίσεις και τα εξελισσόμενα δημόσια αισθήματα, αντανακλώντας το περίπλοκο έργο της εξισορρόπησης των άμεσων προκλήσεων με τις μακροπρόθεσμες στρατηγικές (Betts, 2011).

Η εξέλιξη των πολιτικών της ΕΕ μπορεί να εντοπιστεί μέσα από διακριτές φάσεις. Για παράδειγμα, στον απόηχο σημαντικών προσφυγικών κρίσεων, όπως η προσφυγική κρίση της Συρίας, η έμφαση μετατοπίστηκε στις άμεσες ανθρωπιστικές απαντήσεις. Αυτό χαρακτηρίστηκε από αυξημένη οικονομική υποστήριξη προς τις χώρες της πρώτης γραμμής, επιτάχυνση των διαδικασιών ασύλου και εστίαση στην υποδοχή όσων διέφυγαν από ζώνες συγκρούσεων. Αντίθετα, σε περιόδους αυξημένων ανησυχιών για την ασφάλεια, η έμφαση μετατοπίστηκε στις στρατηγικές ελέγχου των συνόρων και εξωτερικής ανάθεσης. Η αυξημένη συνεργασία με χώρες εκτός ΕΕ, οι αυστηρότεροι έλεγχοι στα σύνορα και η ενισχυμένη εστίαση στην πρόληψη της παράτυπης μετανάστευσης έγιναν εξέχοντα χαρακτηριστικά της πολιτικής της ΕΕ κατά τη διάρκεια αυτών των φάσεων (Kostakopoulou, 2000).

Οι αλλαγές στην έμφαση στην πολιτική συνδέονται περίπλοκα με τα κυρίαρχα πολιτικά τοπία εντός της ΕΕ. Οι αλλαγές στην ηγεσία, η άνοδος των αντιμεταναστευτικών συναισθημάτων και η επιρροή των λαϊκιστικών κινημάτων έπαιξαν ρόλο στη διαμόρφωση της κατεύθυνσης των πολιτικών της ΕΕ (Paragianni, 2014). Για παράδειγμα, ένα πολιτικό κλίμα που δίνει έμφαση στην εθνική ασφάλεια μπορεί να οδηγήσει σε μια πιο περιοριστική προσέγγιση, με αυξημένη εστίαση στα μέτρα ελέγχου των συνόρων. Οι αναδυόμενες κρίσεις, όπως η πανδημία του COVID-19 ή οι γεωπολιτικές αστάθειες σε γειτονικές περιοχές, έχουν προκαλέσει γρήγορες αλλαγές στην έμφαση στην πολιτική. Η πανδημία, για παράδειγμα, έφερε μια ανανεωμένη εστίαση στην ασφάλεια της υγείας, επηρεάζοντας τους ταξιδιωτικούς περιορισμούς, τις διαδικασίες ασύλου και τη συνολική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

Τα δημόσια αισθήματα, όπως αντικατοπτρίζονται στις εκλογές και τον πολιτικό λόγο, συμβάλλουν επίσης στην εξελισσόμενη φύση των πολιτικών της ΕΕ. Οι πολιτικοί συχνά ανταποκρίνονται στις ανησυχίες και τις προσδοκίες του κοινού, οδηγώντας σε προσαρμογές στην έμφαση στην πολιτική ώστε να ευθυγραμμιστούν με τις επικρατούσες στάσεις απέναντι στη μετανάστευση, την ασφάλεια και τις ανθρωπιστικές εκτιμήσεις (Krzyżanowski et al., 2018).

Ενώ η προσαρμοστικότητα των πολιτικών της ΕΕ επιτρέπει απαντήσεις σε άμεσες προκλήσεις, υπάρχουν επιπτώσεις που συνδέονται με τις συχνές μετατοπίσεις της έμφασης. Οι γρήγορες αλλαγές στην έμφαση στην πολιτική ενδέχεται να δημιουργήσουν ασυνέπειες και αβεβαιότητες, επηρεάζοντας δυνητικά την προβλεψιμότητα των ενεργειών της ΕΕ ως απάντηση στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει προκλήσεις στον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό και την ανάπτυξη ολοκληρωμένων στρατηγικών. Η εστίαση στις άμεσες προκλήσεις μπορεί να οδηγήσει στην ιεράρχηση των βραχυπρόθεσμων λύσεων έναντι των μακροπρόθεσμων, βιώσιμων στρατηγικών. Η επίτευξη ουσιαστικών και μόνιμων λύσεων στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα απαιτεί μια ισορροπία μεταξύ της αντιμετώπισης άμεσων κρίσεων και της ανάπτυξης ολοκληρωμένων, στραμμένων προς το μέλλον πολιτικών (Castles, 2019). Οι συχνές αλλαγές στην έμφαση στην πολιτική μπορούν να επηρεάσουν τις σχέσεις της ΕΕ με τις γειτονικές χώρες και τους διεθνείς οργανισμούς. Η αντιληπτή ασυνέπεια μπορεί να επηρεάσει τις προσπάθειες συνεργασίας και τις εταιρικές σχέσεις, ιδιαίτερα όταν εξωτερικοί παράγοντες επιδιώκουν σταθερότητα και προβλεψιμότητα στις δεσμεύσεις με την ΕΕ.

Η κατανόηση των λόγων πίσω από τις αλλαγές στην έμφαση στην πολιτική είναι απαραίτητη για την κατανόηση της ευελιξίας και της ανταπόκρισης των πολιτικών της ΕΕ. Ενώ η προσαρμοστικότητα είναι ένα πλεονέκτημα, υπάρχει ανάγκη για προσεκτική εξέταση των μακροπρόθεσμων επιπτώσεων και ανάπτυξη μιας συνεκτικής στρατηγικής που αντιμετωπίζει αποτελεσματικά τις πολύπλευρες προκλήσεις που θέτει το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Στην επόμενη ενότητα, θα διερευνήσουμε πώς αυτές οι αλλαγές πολιτικής επηρεάζουν την ευρύτερη ευθυγράμμιση των πολιτικών της ΕΕ με τις θεμελιώδεις αρχές της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στις επόμενες ενότητες, θα διερευνήσουμε πώς αυτές οι πολιτικές ευθυγραμμίζονται με τις θεμελιώδεις αρχές της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτή η ευθυγράμμιση, ή η έλλειψή της, παρέχει πολύτιμες πληροφορίες για τις ευρύτερες επιπτώσεις των ενεργειών της ΕΕ ως απάντηση στην προσφυγική-μεταναστευτική κρίση.

Κεφάλαιο 2: Ευρωπαϊκές Πολιτικές για το Προσφυγικό-Μεταναστευτικό Ζήτημα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην αντιμετώπιση των πολύπλευρων προκλήσεων που θέτει το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Καθώς τα κύματα μεταναστών και προσφύγων αναζητούν καταφύγιο στα κράτη μέλη της, η ΕΕ έχει επιφορτιστεί με τη διαμόρφωση πολιτικών και στρατηγικών που να περιλαμβάνουν ανθρωπιστικούς λόγους, θέματα ασφάλειας και πολιτικούς. Αυτό το κεφάλαιο παρέχει μια ολοκληρωμένη διερεύνηση της ιστορικής εξέλιξης και των βασικών πολιτικών που στηρίζουν την προσέγγιση της ΕΕ για τη διαχείριση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος.

2.1. Ιστορική εξέλιξη των πολιτικών της ΕΕ

Για να εκτιμηθεί πλήρως το τρέχον τοπίο των πολιτικών της ΕΕ, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε το ιστορικό πλαίσιο και τα ορόσημα που έχουν διαμορφώσει την τροχιά των ευρωπαϊκών απαντήσεων στη μετανάστευση και το άσυλο. Η ιστορική εξέλιξη των πολιτικών της ΕΕ στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα μπορεί να εντοπιστεί μέσα από βασικές στιγμές και εξελίξεις:

Μία από αυτές τις κομβικές στιγμές συνέβη με την υπογραφή της Συμφωνίας Σένγκεν το 1985. Αυτή η συμφωνία ορόσημο είχε ως στόχο τη δημιουργία του χώρου Σένγκεν, επιτρέποντας ταξίδια χωρίς διαβατήρια εντός των κρατών μελών. Ενώ ενίσχυσε σημαντικά την κινητικότητα εντός της ΕΕ, απαιτούσε επίσης τη θέσπιση συντονισμένων ελέγχων στα εξωτερικά σύνορα. Αυτό σηματοδότησε την έναρξη των συζητήσεων για τη μετανάστευση και την ανάγκη για συλλογική διαχείριση των συνόρων.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ του 1992 εισήγαγε την έννοια της ιθαγένειας της ΕΕ, επιτρέποντας στους πολίτες της ΕΕ να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα εντός της ένωσης. Ωστόσο, έθεσε επίσης τις βάσεις για μια κοινή πολιτική ασύλου, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για μια εναρμονισμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση των δικαιωμάτων και των ευθυνών των αιτούντων άσυλο.

Η Συνθήκη του Άμστερνταμ του 1999 διεύρυνε τις αρμοδιότητες της ΕΕ στον τομέα της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων, συμπεριλαμβανομένου του ασύλου και της μετανάστευσης. Εισήγαγε την αρχή της «αλληλεγγύης» μεταξύ των κρατών μελών, τονίζοντας τη σημασία της συλλογικής δράσης για την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών προκλήσεων. Αυτή η συνθήκη ενίσχυσε την ιδέα ότι η διαχείριση της μετανάστευσης δεν πρέπει να εμπίπτει αποκλειστικά στα συνοριακά κράτη, αλλά θα πρέπει να αποτελεί κοινή ευθύνη σε ολόκληρη την ΕΕ.

Ίσως ένα από τα στοιχεία με τη μεγαλύτερη επιρροή στην εξέλιξη των πολιτικών της ΕΕ για τη μετανάστευση και το άσυλο είναι ο κανονισμός του Δουβλίνου. Αυτός ο κανονισμός, που θεσπίστηκε για πρώτη φορά το 1997 και αργότερα αναθεωρήθηκε το 2013, είχε ως στόχο να καθορίσει κριτήρια για τον καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου. Ενώ σχεδιάστηκε για να αποτρέψει τις «αγορές ασύλου» και να καταλείψει το βάρος των αιτήσεων ασύλου, αντιμετώπισε κριτική για την επιβολή δυσανάλογης επιβάρυνσης στα συνοριακά κράτη και την πρόκληση ερωτημάτων σχετικά με τη δικαιοσύνη και την αποτελεσματικότητα του συστήματος ασύλου.

Αυτά τα ιστορικά ορόσημα ρίχνουν φως στο περίπλοκο μονοπάτι που οδήγησε στο σημερινό πολιτικό τοπίο. Καθώς εμβαθύνουμε στις βασικές πολιτικές και τις πρόσφατες εξελίξεις στις επόμενες ενότητες, αποκτούμε μια πιο βαθιά κατανόηση των συνεχιζόμενων προσπαθειών της ΕΕ για την αντιμετώπιση ενός από τα πιο πιεστικά και σύνθετα ζητήματα της εποχής μας: το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα.

2.2. Οπτικές του μεταναστευτικού ανά περιφέρεια στην Ευρώπη

Η προσφυγική-μεταναστευτική κρίση στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) δεν έχει εκτυλιχθεί ομοιόμορφα σε ολόκληρη την ήπειρο. Οι περιφερειακές ανισότητες ως προς τον αντίκτυπο της κρίσης και τις απαντήσεις σε αυτήν ήταν σημαντικές, ρίχνοντας φως στις διαφορετικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν διάφορα μέρη της ΕΕ (Jastram, 2015).

Οι χώρες της Νότιας Ευρώπης, συμπεριλαμβανομένης της Ιταλίας, της Ελλάδας και της Ισπανίας, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της προσφυγικής-μεταναστευτικής κρίσης, κυρίως λόγω της γεωγραφικής τους εγγύτητας με τη Μεσόγειο Θάλασσα. Αυτά τα έθνη έχουν βιώσει μια σημαντική εισροή μεταναστών και προσφύγων που φτάνουν δια θαλάσσης, συχνά σε επικίνδυνες συνθήκες. Η ανθρωπιστική επιταγή για διάσωση και φιλοξενία όσων έχουν ανάγκη έχει ασκήσει τεράστια πίεση στους πόρους και τις υποδομές τους.

Η Ελλάδα, ειδικότερα, έχει αντιμετωπίσει εξαιρετικές προκλήσεις, με χερσαίες διαδρομές που χρησιμοποιούνται από μετανάστες και πρόσφυγες που διέρχονται από την Τουρκία. Τα ελληνικά νησιά, όπως η Λέσβος και η Σάμος, έχουν υποστεί το μεγαλύτερο βάρος από υπερπλήρη κέντρα υποδοχής και άθλιες συνθήκες διαβίωσης. Η κρίση έχει τείνει τις σχέσεις με τη γειτονική Τουρκία και έχει επιδεινώσει τις υπάρχουσες οικονομικές δυσκολίες.

Οι χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, όπως η Ουγγαρία, η Πολωνία και η Σλοβακία, έχουν υιοθετήσει πιο περιοριστικές πολιτικές ως απάντηση στην προσφυγική-μεταναστευτική κρίση. Έχουν εκφράσει ανησυχίες για την ασφάλεια, την πολιτιστική διατήρηση και τις πιθανές οικονομικές επιπτώσεις της αποδοχής προσφύγων. Η Ομάδα του Βίσεγκραντ, που αποτελείται από την Ουγγαρία, την Πολωνία, τη Σλοβακία και την Τσεχική Δημοκρατία, έχει συχνά παρουσιάσει ένα ενιαίο μέτωπο για να αντιταχθεί στις υποχρεωτικές ποσοστώσεις προσφύγων και να υποστηρίξει αυστηρότερους ελέγχους στα σύνορα.

Οι δυτικοευρωπαϊκές χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Γερμανίας, της Γαλλίας και του Ηνωμένου Βασιλείου (πριν από το Brexit), έχουν δεχθεί σημαντικό αριθμό προσφύγων και μεταναστών. Η απόφαση της Γερμανίας να δεχτεί μεγάλο αριθμό Σύριων προσφύγων κατά τη διάρκεια της κορύφωσης της κρίσης το 2015 σηματοδότησε μια σημαντική ανθρωπιστική προσπάθεια. Ωστόσο, αυτή η προσέγγιση δεν ήταν χωρίς προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένων των συζητήσεων για την ένταξη, την ασφάλεια και την κοινή γνώμη.

Οι χώρες της Βόρειας Ευρώπης, όπως η Σουηδία και η Δανία, έχουν επίσης δεχθεί πρόσφυγες και μετανάστες, αλλά έχουν υιοθετήσει ποικίλες προσεγγίσεις. Η Σουηδία έχει παραδοσιακά μια ανοιχτή και φιλόξενη στάση, ενώ η Δανία έχει επιδιώξει αυστηρότερους ελέγχους στα σύνορα και μειώνει τα επιδόματα πρόνοιας για τους αιτούντες άσυλο.

Τα κράτη της Βαλτικής, συμπεριλαμβανομένης της Λετονίας, της Λιθουανίας και της Εσθονίας, παρουσίασαν σχετικά χαμηλότερες μεταναστευτικές ροές σε σύγκριση με άλλες περιοχές. Ωστόσο, αυτές οι χώρες έχουν αντιμετωπίσει την ανάγκη να δημιουργήσουν ολοκληρωμένα συστήματα ασύλου και να ενσωματώσουν όσους φτάνουν.

Οι περιφερειακές προοπτικές για την προσφυγική-μεταναστευτική κρίση στην ΕΕ καταδεικνύουν την πολυπλοκότητα του ζητήματος και την ποικιλομορφία των εμπειριών σε ολόκληρη την ήπειρο. Αυτές οι διακυμάνσεις στον αντίκτυπο, τις αντιδράσεις πολιτικής και το συναίσθημα του κοινού υπογραμμίζουν τις προκλήσεις της διαμόρφωσης μιας ενοποιημένης προσέγγισης της ΕΕ. Η κατανόηση αυτής της περιφερειακής δυναμικής είναι απαραίτητη για τη χάραξη πολιτικών που είναι ευαίσθητες στις συγκεκριμένες ανάγκες και συνθήκες κάθε κράτους μέλους, για την προώθηση της αλληλεγγύης και την εξεύρεση κοινού εδάφους για την αντιμετώπιση μιας από τις πιο πιεστικές παγκόσμιες προκλήσεις της εποχής μας (Sarcinschi, 2017).

2.3. Βασικές πολιτικές της ΕΕ για το ζήτημα των προσφύγων-μεταναστών

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) βρέθηκε στην πρώτη γραμμή της αντιμετώπισης των πολύπλευρων προκλήσεων που θέτει το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Αυτές οι πολιτικές περιλαμβάνουν ανθρωπιστικές, ασφάλεια και πολιτικές εκτιμήσεις, αντανακλώντας την πολυπλοκότητα της διαχείρισης της μετανάστευσης εντός της ΕΕ.

2.3.1. Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (CEAS)

Στο επίκεντρο των πολιτικών ασύλου της ΕΕ βρίσκεται το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα άσυλου (CEAS). Το CEAS αντιπροσωπεύει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο οδηγιών και κανονισμών που στοχεύουν στην εναρμόνιση των διαδικασιών ασύλου, των συνθηκών υποδοχής και των κριτηρίων προσόντων για τους αιτούντες άσυλο σε όλα τα κράτη μέλη. Ο πρωταρχικός στόχος του είναι να εξασφαλίσει μια ομοιόμορφη και δίκαιη προσέγγιση στο άσυλο εντός της ΕΕ. Η Οδηγία Προσόντων, βασικό στοιχείο του CEAS, θεσπίζει ενιαία κριτήρια για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα και της επικουρικής προστασίας. Αυτή η οδηγία στοχεύει να εγγυηθεί ότι τα άτομα που αντιμετωπίζουν δίωξη ή σοβαρή βλάβη λαμβάνουν συνεπείς και δίκαιες αξιολογήσεις των αξιώσεών τους σε όλα τα κράτη μέλη (Lavenex, 2018).

Επιπλέον, η οδηγία για τις διαδικασίες περιγράφει τυποποιημένες διαδικασίες για την εξέταση εφαρμογών ασύλου. Επιδιώκει να παρέχει διαφανείς και δίκαιες διαδικασίες προστατεύοντας παράλληλα τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια των αιτούντων σε όλη τη διαδικασία άσυλο. Η οδηγία για τις συνθήκες υποδοχής αντιμετωπίζει τα πρότυπα για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο, δίνοντας έμφαση στην ανθρώπινη και αξιοπρεπή μεταχείριση, συμπεριλαμβανομένης της διαμονής, της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και του δικαιώματος στην εργασία.

Ωστόσο, παρά τις ευγενείς του προθέσεις, η CEAS αντιμετώπισε κριτική για τις ανισότητες στην εφαρμογή του σε όλα τα κράτη μέλη. Οι παραλλαγές στην ερμηνεία και την εφαρμογή των οδηγιών έχουν συμβάλει σε ένα κατακεραματισμένο σύστημα, αμφισβητώντας την υλοποίηση μιας πραγματικά εναρμονισμένης προσέγγισης (Lavenex, 2018).

Η Frontex διαδραματίζει κεντρικό ρόλο στην ενίσχυση της ασφάλειας των συνόρων και στη διαχείριση των ροών μετανάστευσης στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ. Συντονίζει κοινές επιχειρήσεις, αναπτύσσει προσωπικό και παρέχει τεχνική υποστήριξη για την αντιμετώπιση των προκλήσεων ελέγχου των συνόρων, συμβάλλοντας σημαντικά στην ασφάλεια των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ (Kalkman, 2021).

Η Frontex αντιπροσωπεύει ένα κρίσιμο συστατικό για την πρόληψη της ακανόνιστης μετανάστευσης και την εξασφάλιση της ακεραιότητας των εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Ωστόσο, δεν ήταν χωρίς διαμάχες. Οι ισχυρισμοί για παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τις συνοριακές επιχειρήσεις και οι ανησυχίες για τη μεταχείριση των μεταναστών που αναχαιτίζονται στη θάλασσα έχουν εγείρει ηθικά ερωτήματα σχετικά με τις επιχειρήσεις του οργανισμού.

2.3.3. Η Ευρωπαϊκή Ατζέντα για τη Μετανάστευση (2015)

Απαντώντας στην κρίση των συριακών προσφύγων και την αύξηση των μεσογειακών διαβάσεων, η ΕΕ εισήγαγε την ευρωπαϊκή ατζέντα για τη μετανάστευση. Αυτό το ολοκληρωμένο πλαίσιο πολιτικής περιγράφει μια ολιστική προσέγγιση στη διαχείριση της μετανάστευσης. Επιδιώκει να επιτύχει ισορροπία μεταξύ της σωτηρίας της ζωής στη θάλασσα, της εξασφάλισης εξωτερικών συνόρων και της παροχής νομικών οδών για τη μετανάστευση.

Η ευρωπαϊκή ατζέντα για τη μετανάστευση υπογραμμίζει την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών και τη σημασία της συνεργασίας με τις τρίτες χώρες. Αντιμετωπίζοντας τις βαθύτερες αιτίες της μετανάστευσης και βελτιώνοντας τη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, επιδιώκει να δημιουργήσει μια πιο ανθρώπινη και αποτελεσματική προσέγγιση για τη μετανάστευση εντός της ΕΕ. Ωστόσο, η ευρωπαϊκή ατζέντα για τη μετανάστευση αντιμετώπισε προκλήσεις κατά την εφαρμογή της, ιδίως ενόψει των συνεχιζόμενων μεταναστευτικών πιέσεων και των πολιτικών εντάσεων μεταξύ των κρατών μελών (Μπουρούτης, 2022).

2.3.4. Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας (2016)

Η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, που θεσπίστηκε το 2016, αποσκοπούσε στη μείωση της παράτυπης μετανάστευσης από την Τουρκία προς την ΕΕ. Βάσει αυτής της συμφωνίας, η ΕΕ παρείχε οικονομική στήριξη στην Τουρκία με αντάλλαγμα αυστηρότερους ελέγχους στη μετανάστευση. Πέτυχε σημαντική μείωση στον αριθμό των διελεύσεων από την Τουρκία προς τα ελληνικά νησιά, αποτελώντας ένα αξιοσημείωτο παράδειγμα συνεργασίας μεταξύ της ΕΕ και μιας τρίτης χώρας για την αντιμετώπιση της μετανάστευσης (Πράγια, 2022).

Ωστόσο, η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας αντιμετώπισε κριτική για πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία, συμπεριλαμβανομένων ανησυχιών σχετικά με τη μεταχείριση των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Έθεσε ηθικά ερωτήματα σχετικά με την προσέγγιση της ΕΕ για τη διαχείριση της μετανάστευσης και την ισορροπία μεταξύ ασφάλειας και ανθρωπιστικών ζητημάτων.

2.3.5. Το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο (2020)

Το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο το 2020, που προτείνεται ως ολοκληρωμένο πακέτο μεταρρυθμίσεων, επιδιώκει να αντιμετωπίσει μακροχρόνια ζητήματα στις πολιτικές της ΕΕ για τη μετανάστευση και το άσυλο. Στοχεύει στη βελτίωση της κατανομής των βαρών μεταξύ των κρατών μελών, στον εξορθολογισμό των διαδικασιών ασύλου, στη βελτίωση της διαχείρισης των εξωτερικών συνόρων και στη διευκόλυνση των νόμιμων οδών για τη μετανάστευση. Το Νέο Σύμφωνο αντιπροσωπεύει μια φιλόδοξη προσπάθεια για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που σχετίζονται με τη μετανάστευση και το άσυλο εντός της ΕΕ. Ωστόσο, η εφαρμογή και η αποδοχή του από τα κράτη μέλη παραμένουν συνεχείς προκλήσεις, υπογραμμίζοντας την πολυπλοκότητα της επίτευξης συναίνεσης σχετικά με τη μεταναστευτική πολιτική εντός της ΕΕ (Αραμπατζή, 2022).

Αυτές οι βασικές πολιτικές της ΕΕ αποτελούν παράδειγμα της δέσμευσης της ΕΕ για την αντιμετώπιση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος, εξισορροπώντας παράλληλα τις ανθρωπιστικές αρχές, τις ανησυχίες για την ασφάλεια και την ανάγκη για αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών. Ενώ αυτές οι πολιτικές έχουν κάνει σημαντικά βήματα στη διαχείριση της μετανάστευσης, οι συνεχείς συζητήσεις, οι προκλήσεις και οι μεταρρυθμίσεις υπογραμμίζουν τη δυναμική φύση των απαντήσεων της ΕΕ σε αυτό το κρίσιμο και περίπλοκο ζήτημα.

Κεφάλαιο 3: Συγκρούσεις μεταξύ των κρατών μελών για το Προσφυγικό Ζήτημα

Αυτό το κεφάλαιο εμβαθύνει στον περίπλοκο ιστό των συγκρούσεων και των εντάσεων που έχουν προκύψει μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σχετικά με τις πολιτικές και τις θέσεις τους στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Αυτές οι εσωτερικές διαμάχες υπογραμμίζουν το δύσκολο έργο της επίτευξης συναίνεσης εντός της ΕΕ, καθώς τα εθνικά συμφέροντα, οι αποκλίνουσες πολιτικές, οι πολιτικές ιδεολογίες και τα δημόσια αισθήματα συγκρούονται. Καθώς περιηγούμαστε στις συγκρούσεις και τις βαθύτερες αιτίες τους, γίνεται φανερό ότι αυτοί οι εσωτερικοί αγώνες είναι κεντρικοί για την κατανόηση της πολυπλοκότητας της διακυβέρνησης και της συνεργασίας εντός της ΕΕ σε ένα από τα πιο πιεστικά ζητήματα της εποχής μας.

3.1. Διαφορές στα εθνικά συμφέροντα

Μία από τις θεμελιώδεις προκλήσεις εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σχετικά με το προσφυγικό ζήτημα είναι η παρουσία διαφορετικών εθνικών συμφερόντων μεταξύ των κρατών μελών. Κάθε έθνος φέρνει στο τραπέζι το μοναδικό του σύνολο προτεραιοτήτων, ανησυχιών και πολιτικών εκτιμήσεων, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε σημαντικές συγκρούσεις και διαφωνίες όταν πρόκειται για την αντιμετώπιση του ζητήματος των προσφύγων-μεταναστών (Holtug, 2021).

Η γεωγραφία διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση αυτών των διαφορετικών συμφερόντων. Τα κράτη μέλη που βρίσκονται στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, όπως η Ελλάδα και η Ιταλία, βρίσκονται συχνά στην πρώτη γραμμή των αφίξεων προσφύγων και μεταναστών. Ως αποτέλεσμα, φέρουν το άμεσο βάρος της υποδοχής και της επεξεργασίας των αιτούντων άσυλο. Αυτή η γεωγραφική εγγύτητα έχει οδηγήσει σε εντάσεις με άλλα κράτη μέλη που είναι πιο απομακρυσμένα και μπορεί να εκλάβουν το ζήτημα ως λιγότερο πιεστικό.

Επιπλέον, οι οικονομικές ανισότητες μεταξύ των κρατών μελών συμβάλλουν σε διαφορετικά εθνικά συμφέροντα. Οι χώρες με ισχυρότερες οικονομίες μπορεί να ανησυχούν για

την πιθανή πίεση στους πόρους και τα κοινωνικά τους συστήματα, με αποτέλεσμα να υποστηρίζουν αυστηρότερες μεταναστευτικές πολιτικές. Αντίθετα, τα έθνη με πιο αδύναμες οικονομίες μπορεί να θεωρούν τη μετανάστευση ως ευκαιρία για αναπλήρωση εργατικού δυναμικού και οικονομική ανάπτυξη (Καρούζος, 2022).

Ιστορικοί και πολιτιστικοί παράγοντες επηρεάζουν επίσης τα εθνικά συμφέροντα. Τα κράτη μέλη μπορεί να έχουν ιστορικούς δεσμούς με συγκεκριμένες περιοχές, επηρεάζοντας τις θέσεις τους όσον αφορά την αποδοχή προσφύγων από αυτές τις περιοχές. Πολιτιστικές εκτιμήσεις, συμπεριλαμβανομένων των θρησκευτικών ή γλωσσικών συγγενειών, μπορούν παρομοίως να επηρεάσουν την προθυμία ενός κράτους μέλους να δεχτεί πρόσφυγες.

Αυτά τα αποκλίνοντα εθνικά συμφέροντα υπογραμμίζουν την πολυπλοκότητα της επίτευξης συναίνεσης εντός της ΕΕ. Η εξισορρόπηση των αναγκών και των ανησυχιών των κρατών μελών, ενώ η προσπάθεια για μια κοινή προσέγγιση στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα παραμένει μια σημαντική πρόκληση, καθώς αυτά τα συγκρουόμενα συμφέροντα συνεχίζουν να διαμορφώνουν την απάντηση της Ένωσης σε μια από τις πιο πιεστικές προκλήσεις της εποχής μας.

3.2. Ασύμμετρη κατανομή μεταναστευτικών βαρών

Μία από τις πιο αμφιλεγόμενες πτυχές του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η έννοια του επιμερισμού των βαρών. Η ανταλλαγή επιβαρύνσεων αναφέρεται στην δίκαιη και δίκαιη κατανομή των ευθυνών και των υποχρεώσεων μεταξύ των κρατών μελών για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που θέτουν οι εισερχόμενοι πρόσφυγες και μετανάστες. Ωστόσο, αυτή η αρχή έχει συχνά αποδειχθεί αόριστη, με αποτέλεσμα την ασύμμετρη κατανομή των φορτίων που έχει τροφοδοτήσει τις συγκρούσεις και τις τεταμένες σχέσεις μεταξύ των μελών της ΕΕ (Heizmann & Ziller, 2020).

Μια σημαντική πηγή ασύμμετρου επιμερισμού των βαρών βρίσκεται στον κανονισμό του Δουβλίνου, βασικό στοιχείο του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου. Ο κανονισμός του Δουβλίνου θεσπίζει κριτήρια για τον καθορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου. Συνήθως, η πρώτη χώρα εισόδου στην ΕΕ είναι επιφορτισμένη με την επεξεργασία της αίτησης, η οποία θέτει δυσανάλογη επιβάρυνση στα κράτη μέλη που βρίσκονται στα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ, όπως η Ελλάδα, η Ιταλία και η Ισπανία.

Οι συνέπειες του ασύμμετρου επιμερισμού των βαρών είναι βαθιές. Τα κράτη μέλη που υποβάλλονται σε δυσανάλογη εισροή προσφύγων και μετανάστη μπορεί να αγωνιστούν να

παρέχουν επαρκείς πόρους, καταλύματα και υπηρεσίες, οδηγώντας σε ανησυχίες σχετικά με την ευημερία τόσο των αιτούντων άσυλο όσο και των τοπικών κοινοτήτων. Εν τω μεταξύ, οι χώρες μακρύτερα από τα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ μπορούν να αντιληφθούν ότι οι ίδιοι επηρεάζονται λιγότερο και μπορεί να είναι λιγότερο διατεθειμένοι να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση του ζητήματος.

Αυτή η ανισορροπία έχει τροφοδοτήσει συγκρούσεις και διαφωνίες μεταξύ των κρατών μελών, με ορισμένα να υποστηρίζουν μια δικαιότερη κατανομή των ευθυνών. Οι κλήσεις για τη μεταρρύθμιση της ρύθμισης του Δουβλίνου και τη δημιουργία μηχανισμών για πιο δίκαιη κατανομή των επιβαρύνσεων έχουν καταστεί κεντρικές στις συζητήσεις σχετικά με την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης. Ωστόσο, η επίτευξη συναίνεσης σχετικά με τέτοιες μεταρρυθμίσεις παραμένει ένα σύνθετο καθήκον, καθώς οι χώρες με διαφορετικά συμφέροντα και ικανότητες περιηγούνται στη λεπτή ισορροπία μεταξύ των εθνικών ανησυχιών τους και των ευρύτερων στόχων της αλληλεγγύης και της συνεργασίας της ΕΕ (Dustmann et al., 2017).

Η Ελλάδα, ως ένα από τα κράτη μέλη της ΕΕ που επηρεάζονται σημαντικά από το ζήτημα των μεταναστών προσφύγων, παρέχει ένα ζωντανό παράδειγμα των προκλήσεων που θέτουν η ασύμμετρη ανταλλαγή επιβαρύνσεων. Βρίσκεται στο σταυροδρόμι των διαδρομών μετανάστευσης, η Ελλάδα αποτελεί πρωταρχικό σημείο εισόδου για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που φτάνουν από τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική. Ο τεράστιος όγκος των αφίξεων έχει ασκήσει τεράστια πίεση στους πόρους, τις υποδομές και τη διοικητική ικανότητα της χώρας.

Τα ελληνικά νησιά του Αιγαίου, όπως η Λέσβος και η Σάμος, έχουν υποστεί το μεγαλύτερο βάρος της προσφυγικής εισροής. Αυτά τα νησιά έχουν αντιμετωπίσει υπερπλήρη κέντρα υποδοχής, ανεπαρκείς συνθήκες διαβίωσης και υλικοτεχνικές προκλήσεις στη διεκπεραίωση των αιτημάτων ασύλου. Η έντονη πραγματικότητα της κατάστασης έχει οδηγήσει σε ανθρωπιστικές κρίσεις και επιδεινούμενες συνθήκες διαβίωσης τόσο για τους αιτούντες άσυλο όσο και για τις τοπικές κοινότητες (Ρουμελιώτης, 2020).

Η Ελλάδα έχει επανειλημμένα ζητήσει την πιο δίκαιη κατανομή των φορτίων και την αναθεώρηση του κανονισμού του Δουβλίνου για να ανακουφίσει την δυσανάλογη πίεση στις συνοριακές πολιτείες. Ενώ έχουν γίνει προσπάθειες για μετεγκατάσταση ορισμένων αιτούντων άσυλο σε άλλες χώρες της ΕΕ, η συνολική απάντηση παραμένει ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα, γεγονός που αποτελεί παράδειγμα της δυσκολίας επίτευξης συναίνεσης εντός της ΕΕ σχετικά με μια ενιαία προσέγγιση για τον επιμερισμό των βαρών.

Η Δημοκρατία της Κύπρου, ως ένα άλλο κράτος μέλος της ΕΕ που βρίσκεται στη Μεσόγειο, έχει επίσης αντιμετωπίσει προκλήσεις που σχετίζονται με τον ασύμμετρο επιμερισμό των βαρών, αν και σε μικρότερη κλίμακα σε σύγκριση με την Ελλάδα. Το νησιωτικό έθνος έπρεπε

να διαχειριστεί τις αφίξεις προσφύγων και μεταναστών, ιδιαίτερα εκείνων που φεύγουν από τις συγκρούσεις στη Μέση Ανατολή.

Η Κυπριακή Δημοκρατία αντιμετωπίζει μοναδικές πολυπλοκότητες στην αντιμετώπιση του ζητήματος των προσφύγων-μεταναστών. Η κατάσταση περιπλέκεται περαιτέρω από τη συνεχιζόμενη πολιτική διαίρεση του νησιού, περιορίζοντας την ικανότητα της κυπριακής κυβέρνησης να εφαρμόσει μια ενοποιημένη απάντηση.

Η Δημοκρατία της Κύπρου, ένα κράτος μέλος της ΕΕ, έχει υποστηρίξει μεγαλύτερη υποστήριξη από την ΕΕ και τους συναδέλφους του κράτη μέλη στη διαχείριση των αφίξεων και την εξασφάλιση επαρκών συνθηκών υποδοχής. Ωστόσο, το διαιρεμένο καθεστώς του νησιού οδήγησε σε προκλήσεις στο συντονισμό των προσπαθειών και στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων πολιτικών για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του ζητήματος. Η Κυπριακή Δημοκρατία χρησιμεύει ως υπενθύμιση ότι ακόμη και σε περιπτώσεις όπου η συνολική κλίμακα των αφίξεων είναι μικρότερη, ο αντίκτυπος της ασύμμετρης κατανομής των φορτίων μπορεί να είναι ακόμα σημαντική και η επίτευξη συνεργασίας στην ΕΕ παραμένει μια πολύπλοκη προσπάθεια (Martin & Stivachtis, 2023).

Οι περιπτώσεις της Ελλάδας και της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτελούν παράδειγμα των απτών συνεπειών του ασύμμετρου επιμερισμού των βαρών εντός της ΕΕ. Αυτές οι προκλήσεις υπογραμμίζουν την ανάγκη για συνεχιζόμενες συζητήσεις και μεταρρυθμίσεις για τη δημιουργία μιας δικαιότερης και πιο δίκαιης κατανομής ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών, συμβάλλοντας τελικά σε μια πιο ενοποιημένη και αποτελεσματική απάντηση στην ΕΕ στο ζήτημα των προσφύγων-μετανάστευσης.

3.3. Διαφορετικές προσεγγίσεις πολιτικής

Μία από τις κεντρικές πηγές σύγκρουσης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σχετικά με το προσφυγικό ζήτημα πηγάζει από τις βαθιές διαφορές στις πολιτικές προσεγγίσεις μεταξύ των κρατών μελών. Αυτές οι αποκλίνουσες προσεγγίσεις αντικατοπτρίζουν την περίπλοκη αλληλεπίδραση των ιστορικών εμπειριών, της γεωγραφικής θέσης, των εγχώριων πολιτικών εκτιμήσεων και των διαφόρων βαθμών έκθεσης στις μεταναστευτικές ροές.

Οι ιστορικές εμπειρίες έχουν αφήσει ανεξίτηλο αποτύπωμα στις πολιτικές προσεγγίσεις των κρατών μελών της Ε.Ε. Έθνη με ιστορία μετανάστευσης, όπως η Ιρλανδία και η Ελλάδα, ενδέχεται να υιοθετήσουν πιο φιλόξενες πολιτικές, κάνοντας παραλληλισμούς μεταξύ των προηγούμενων εμπειριών τους και της δεινά των προσφύγων. Αντίθετα, χώρες με περιορισμένη ιστορική ανάμειξη στη μετανάστευση μπορεί να εκφράσουν σκεπτικισμό ή να υποστηρίζουν αυστηρότερους συνοριακούς ελέγχους. Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι ιστορικές εμπειρίες επηρεάζουν τις αποφάσεις πολιτικής είναι ζωτικής σημασίας για την αποκρυπτογράφηση των διαφορετικών προσεγγίσεων εντός της ΕΕ.

Η γεωγραφική εγγύτητα με ζώνες συγκρούσεων και μεταναστευτικές οδούς επηρεάζει σημαντικά τις πολιτικές των κρατών μελών. Χώρες της Νότιας Ευρώπης όπως η Ιταλία, η Ελλάδα και η Ισπανία, που χρησιμεύουν ως κύρια σημεία εισόδου για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες που φτάνουν δια θαλάσσης, συχνά αντιμετωπίζουν άμεσες ανθρωπιστικές κρίσεις. Οι πολιτικές τους διαμορφώνονται από τον επείγοντα χαρακτήρα της παροχής βοήθειας και στέγασης σε όσους έχουν ανάγκη. Αντίθετα, τα περικλειστά κράτη που βρίσκονται πιο μακριά από τις κύριες μεταναστευτικές οδούς ενδέχεται να υιοθετήσουν διαφορετικές πολιτικές που δίνουν προτεραιότητα στην ασφάλεια των συνόρων έναντι των ανθρωπιστικών ανησυχιών.

Οι εγχώριες πολιτικές εκτιμήσεις διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διαμόρφωση των πολιτικών των κρατών μελών. Οι πολιτικοί ηγέτες και τα κόμματα ευθυγραμμίζουν τις θέσεις τους στο προσφυγικό ζήτημα με τις αντίστοιχες ιδεολογίες και τους εκλογικούς στόχους τους. Τα δεξιά και τα λαϊκιστικά κινήματα τείνουν να ευνοούν αυστηρότερους ελέγχους στη μετανάστευση, δίνοντας έμφαση στην εθνική ασφάλεια και κυριαρχία. Η επιρροή τους έχει πιέσει ορισμένες κυβερνήσεις να υιοθετήσουν πιο περιοριστικές πολιτικές. Αντίθετα, κόμματα και ηγέτες με αριστερό προσανατολισμό μπορεί να υποστηρίξουν πολιτικές πιο περιεκτικές που δίνουν προτεραιότητα στην προστασία των προσφύγων και στα ανθρώπινα δικαιώματα.

Η έκθεση των κρατών μελών στις μεταναστευτικές ροές επηρεάζει άμεσα τις πολιτικές προσεγγίσεις τους. Οι χώρες που αντιμετωπίζουν μεγάλους όγκους αφίξεων, όπως η Γερμανία στον απόηχο της προσφυγικής κρίσης της Συρίας, ενδέχεται να αναπτύξουν πολιτικές που στοχεύουν στη διαχείριση και την υποδοχή μεγάλου αριθμού προσφύγων. Αυτές οι πολιτικές δίνουν συχνά έμφαση στην ένταξη, τις ευκαιρίες εργασίας και την κοινωνική υποστήριξη. Αντίθετα, οι χώρες με λιγότερες αφίξεις ενδέχεται να υιοθετήσουν πολιτικές που επικεντρώνονται στην επιβολή των συνόρων και την αποτροπή.

Η συνέπεια αυτών των διαφορετικών προσεγγίσεων πολιτικής είναι ένα τοπίο που χαρακτηρίζεται από σημαντικές ανισότητες στην υποδοχή των προσφύγων και στην επεξεργασία του ασύλου. Ορισμένα κράτη μέλη είναι πιο φιλόξενα και φιλόξενα, ενώ άλλα διατηρούν μια πιο περιοριστική και προσανατολισμένη στην ασφάλεια στάση. Αυτές οι ανισότητες οδήγησαν σε σημαντικές εντάσεις εντός της ΕΕ, ιδίως όσον αφορά την κατανομή της ευθύνης για την υποδοχή των προσφύγων και την κατανομή των βαρών που συνδέονται με την άφιξή τους.

Οι προσπάθειες εναρμόνισης των πολιτικών και δημιουργίας ενιαίας προσέγγισης της ΕΕ αντιμετωπίζουν σημαντικά εμπόδια λόγω αυτών των διαφορών. Ωστόσο, η κατανόηση των διαφοροποιημένων παραγόντων που οδηγούν αυτές τις διαφορετικές προσεγγίσεις είναι απαραίτητη για την προώθηση του διαλόγου, της συνεργασίας και του συμβιβασμού μεταξύ των κρατών μελών. Καθώς η ΕΕ αντιμετωπίζει τη συνεχιζόμενη πρόκληση για τους πρόσφυγες, η γεφύρωση αυτών των κενών πολιτικής παραμένει μια κεντρική πρόκληση για τη σφυρηλάτηση μιας συνεκτικής και συμπονετικής απάντησης σε ένα από τα πιο πιεστικά παγκόσμια ζητήματα της εποχής μας.

3.4. Πολιτικές Ιδεολογίες και Κοινή Γνώμη

Οι πολιτικές ιδεολογίες και η επιρροή της κοινής γνώμης είναι κομβικοί παράγοντες που διαμορφώνουν τη στάση των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στο προσφυγικό ζήτημα. Αυτά τα στοιχεία συμβάλλουν σημαντικά στις συγκρούσεις και τις διαιρέσεις εντός της ΕΕ σχετικά με τις προσφυγικές πολιτικές.

Οι πολιτικές ιδεολογίες είναι καθοριστικής σημασίας για την καθοδήγηση των θέσεων των κρατών μελών στο προσφυγικό ζήτημα. Εντός της ΕΕ, τα πολιτικά κόμματα και οι ηγέτες συχνά ευθυγραμμίζουν τις προσφυγικές τους πολιτικές με τις ιδεολογικές τους τάσεις. Τα δεξιά και τα συντηρητικά κόμματα τείνουν να δίνουν προτεραιότητα στην εθνική ασφάλεια και τον έλεγχο των συνόρων, συχνά υποστηρίζοντας αυστηρότερα μέτρα μετανάστευσης. Η στάση τους μπορεί να περιλαμβάνει εκκλήσεις για περιορισμό της πρόσληψης προσφύγων και έμφαση στην προστασία της εθνικής κυριαρχίας. Αντίθετα, τα κόμματα και οι ηγέτες της αριστεράς συχνά υποστηρίζουν πιο περιεκτικές και ανθρωπιστικές πολιτικές. Τονίζουν την υποχρέωση προστασίας των δικαιωμάτων και της ευημερίας των αιτούντων άσυλο, καθώς και την ανάγκη τήρησης του διεθνούς προσφυγικού δικαίου.

Η επιρροή των πολιτικών ιδεολογιών είναι ιδιαίτερα έντονη σε χώρες όπου δεξιά ή λαϊκιστικά κινήματα έχουν αποκτήσει εξέχουσα θέση. Αυτά τα κινήματα συχνά υποστηρίζουν εθνικιστικά και αντιμεταναστευτικά αισθήματα, ασκώντας έτσι πίεση στις κυβερνήσεις να υιοθετήσουν περιοριστικές πολιτικές για τους πρόσφυγες. Η ένταση μεταξύ αυτών των ιδεολογιών δημιουργεί ρωγμές στη συνεργασία της ΕΕ, με τα κράτη μέλη συχνά να αδυνατούν να καταλήξουν σε συναίνεση για μια ενιαία προσέγγιση.

Η κοινή γνώμη είναι ένας άλλος παράγοντας επιρροής που διαμορφώνει τις προσφυγικές πολιτικές των κρατών μελών. Οι απόψεις και οι στάσεις του γενικού πληθυσμού μπορούν να επηρεάσουν σημαντικά τη λήψη πολιτικών αποφάσεων. Η κοινή γνώμη ποικίλλει μεταξύ των χωρών της ΕΕ και μπορεί να παρουσιάζει διακυμάνσεις ανάλογα με τα γεγονότα, την κάλυψη των μέσων ενημέρωσης και την πολιτική ρητορική. Ως εκ τούτου, οι ηγέτες και τα πολιτικά κόμματα προσέχουν τα αισθήματα των ψηφοφόρων τους, καθώς η δημόσια υποστήριξη ή η αντιπολίτευση μπορεί να έχουν εκλογικές συνέπειες.

Σε περιπτώσεις όπου η κοινή γνώμη γέρνει προς τα αισθήματα κατά των μεταναστών ή κατά των προσφύγων, οι κυβερνήσεις ενδέχεται να υιοθετήσουν πιο περιοριστικές πολιτικές για να ευθυγραμμιστούν με την επικρατούσα διάθεση. Αντίθετα, όταν η κοινή γνώμη είναι πιο

συμπονετική και φιλόξενη, οι κυβερνήσεις μπορεί να έχουν την τάση να υιοθετούν πολιτικές που αντικατοπτρίζουν αυτά τα συναισθήματα. Αυτή η δυναμική δημιουργεί ένα σενάριο όπου οι αποφάσεις πολιτικής για το προσφυγικό ζήτημα συνδέονται στενά με τις εγχώριες πολιτικές εκτιμήσεις.

Οι εκλογικές επιπτώσεις των προσφυγικών πολιτικών περιπλέκουν περαιτέρω το τοπίο. Οι πολιτικοί ηγέτες και τα κόμματα γνωρίζουν πολύ καλά ότι οι θέσεις τους στο προσφυγικό μπορεί να επηρεάσουν σημαντικά τις επιλογές των ψηφοφόρων. Ως εκ τούτου, ενδέχεται να προσαρμόσουν τις πολιτικές και τη ρητορική τους για να ευθυγραμμιστούν με τα κυρίαρχα αισθήματα της εκλογικής τους βάσης. Τα δεξιά και τα λαϊκιστικά κόμματα, ειδικότερα, έχουν κεφαλαιοποιήσει τα αισθήματα κατά των μεταναστών και των προσφύγων για να συγκεντρώσουν εκλογική υποστήριξη.

Σε αυτό το πλαίσιο, οι αποφάσεις πολιτικής δεν καθορίζονται αποκλειστικά από ανθρωπιστικούς ή πρακτικούς λόγους που συνδέονται με τις προσφυγικές πολιτικές, αλλά συχνά επηρεάζονται από πολιτικούς υπολογισμούς που στοχεύουν στην εξασφάλιση ή τη διατήρηση της εκλογικής υποστήριξης. Αυτή η δυναμική εισάγει ένα επίπεδο πολυπλοκότητας στις προσπάθειες σε επίπεδο ΕΕ για εναρμόνιση πολιτικών και διαμόρφωση ενιαίας προσέγγισης.

Η επιρροή των πολιτικών ιδεολογιών και της κοινής γνώμης στα κράτη μέλη συχνά οδηγεί σε συγκρούσεις και διαφωνίες κατά τη διαμόρφωση των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες. Οι διαφορές σε αυτούς τους παράγοντες συμβάλλουν στις προκλήσεις της εξεύρεσης κοινού εδάφους και της επίτευξης συναίνεσης μεταξύ των χωρών της ΕΕ.

Η υπέρβαση αυτών των συγκρούσεων απαιτεί μια λεπτή ισορροπία μεταξύ πολιτικών εκτιμήσεων και ανθρωπιστικών αρχών. Η χάραξη αποτελεσματικών πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες απαιτεί την πλοήγηση στην επιρροή των πολιτικών ιδεολογιών και της κοινής γνώμης, ενώ παράλληλα υποστηρίζονται οι αξίες της Ένωσης για αλληλεγγύη, ανθρώπινα δικαιώματα και διεθνείς υποχρεώσεις. Η επίτευξη αυτής της ισορροπίας παραμένει μια κεντρική πρόκληση για την ΕΕ, καθώς προσπαθεί να αναπτύξει μια συνεκτική και συμπονετική απάντηση στο προσφυγικό ζήτημα εν μέσω της πολυπλοκότητας της εσωτερικής πολιτικής και του δημόσιου αισθήματος.

3.5. Νομικές και ηθικές ανησυχίες

Οι συγκρούσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ για το προσφυγικό συχνά περιστρέφονται γύρω από νομικές και ηθικές ανησυχίες. Αυτές οι ανησυχίες αφορούν την ερμηνεία και την εφαρμογή των διεθνών και ενωσιακών νόμων που διέπουν το άσυλο, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των προσφύγων.

Ένα από τα κεντρικά σημεία διαμάχης μεταξύ των κρατών μελών είναι η ερμηνεία των διεθνών και ενωσιακών νόμων που σχετίζονται με το άσυλο και την προστασία των προσφύγων. Διεθνείς πράξεις, όπως η Σύμβαση του 1951 για τους Πρόσφυγες και τα νομικά πλαίσια της ΕΕ, όπως το Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου (CEAS) παρέχουν κατευθυντήριες γραμμές για τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να χορηγείται άσυλο και να υποστηρίζονται τα δικαιώματα των προσφύγων. Ωστόσο, οι διαφορετικές ερμηνείες αυτών των νομικών πράξεων μπορεί να οδηγήσουν σε διαφωνίες και συγκρούσεις.

Για παράδειγμα, ορισμένα κράτη μέλη μπορεί να ερμηνεύουν διαφορετικά την αρχή της μη επαναπροώθησης, οδηγώντας σε διαφορετικές πρακτικές σχετικά με την απέλαση των αιτούντων άσυλο. Η αρχή της μη επαναπροώθησης, ακρογωνιαίος λίθος του διεθνούς δικαίου, απαγορεύει την επιστροφή ατόμων σε χώρες όπου μπορεί να αντιμετωπίσουν δίωξη ή βλάβη. Οι διαφορές στην ερμηνεία μπορεί να οδηγήσουν σε ισχυρισμούς περί μη συμμόρφωσης και νομικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών.

Οι ηθικές ανησυχίες είναι μια άλλη κρίσιμη διάσταση των συγκρούσεων γύρω από το προσφυγικό ζήτημα. Αυτές οι ανησυχίες περιλαμβάνουν τη μεταχείριση και τις συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι αιτούντες άσυλο και οι πρόσφυγες εντός των κρατών μελών. Αναφορές για ανεπαρκείς συνθήκες διαβίωσης, υπερπλήρη κέντρα υποδοχής και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν εγείρει ηθικά ερωτήματα σχετικά με τη μεταχείριση από την ΕΕ όσων αναζητούν καταφύγιο.

Αυτές οι ηθικές ανησυχίες εκδηλώνονται συχνά σε συζητήσεις σχετικά με τη θεραπεία ευάλωτων πληθυσμών, συμπεριλαμβανομένων παιδιών, ασυνόδευτων ανηλίκων και επιζώντων βασανιστηρίων ή τραυμάτων. Η διασφάλιση ότι τα κράτη μέλη τηρούν τα ηθικά πρότυπα στη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο παραμένει ένα αμφιλεγόμενο ζήτημα. Η μη τήρηση αυτών των ηθικών προτύπων μπορεί να οδηγήσει σε καταδίκες, κατηγορίες για απανθρωπιά και βλάβη στη φήμη της ΕΕ ως υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Οι πρακτικές κράτησης είναι ένας συγκεκριμένος τομέας όπου διασταυρώνονται νομικά και ηθικά ζητήματα. Η χρήση της κράτησης από τα κράτη μέλη για αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες εγείρει ερωτήματα σχετικά με τη συμμόρφωση τέτοιων πρακτικών με το διεθνές και ενωσιακό δίκαιο. Οι ανησυχίες επικεντρώνονται γύρω από τις συνθήκες κράτησης, τη νομιμότητα της αορίστου κράτησης και τον αντίκτυπο στους ευάλωτους πληθυσμούς.

Το νομικό πλαίσιο της ΕΕ παρέχει κατευθυντήριες γραμμές για την κράτηση, συμπεριλαμβανομένης της οδηγίας για τις συνθήκες υποδοχής, η οποία περιγράφει τα ελάχιστα πρότυπα για την κράτηση των αιτούντων άσυλο. Ωστόσο, ενδέχεται να προκύψουν διαφωνίες όταν οι πρακτικές κράτησης των κρατών μελών δεν ευθυγραμμίζονται με αυτά τα πρότυπα, οδηγώντας σε νομικές προκλήσεις και ηθικό έλεγχο.

Η αντιμετώπιση συγκρούσεων που πηγάζουν από νομικές και ηθικές ανησυχίες απαιτεί ισχυρούς μηχανισμούς για την επίλυση συγκρούσεων και την παρακολούθηση της συμμόρφωσης. Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διαμεσολάβηση διαφορών και στη διασφάλιση της συμμόρφωσης των κρατών μελών με το δίκαιο της ΕΕ.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, ειδικότερα, μπορεί να εκδικάζει υποθέσεις που σχετίζονται με την ερμηνεία και την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, παρέχοντας νομική σαφήνεια και θέτοντας προηγούμενα. Ωστόσο, η συμμόρφωση παραμένει μια διαρκής πρόκληση, καθώς ορισμένα κράτη μέλη ενδέχεται να αντισταθούν στις αποφάσεις της ΕΕ ή ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην εφαρμογή των απαραίτητων αλλαγών.

Συνολικά, η πλοήγηση στο περίπλοκο τοπίο των νομικών και ηθικών ανησυχιών είναι απαραίτητη για την ενίσχυση της συνεργασίας και της συνοχής εντός της ΕΕ στο προσφυγικό ζήτημα. Η κοινή δέσμευση για την τήρηση του διεθνούς και κοινοτικού δικαίου, καθώς και των ηθικών προτύπων, είναι ζωτικής σημασίας για την αξιοπιστία της ένωσης ως υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προστασίας των προσφύγων. Η επίλυση συγκρούσεων σε αυτούς τους τομείς απαιτεί συνεχή διάλογο, μηχανισμούς εποπτείας και κοινή αφοσίωση στην τήρηση των νομικών και ηθικών αρχών που στηρίζουν τις πολιτικές της ΕΕ για τους πρόσφυγες.

Κεφάλαιο 4: Συνολική αξιολόγηση των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες

Αυτό το κεφάλαιο ξεκινά μια κριτική, επιδιώκοντας να αξιολογήσει διεξοδικά τις πολιτικές και τις απαντήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σε μια από τις πιο περίπλοκες και πιεστικές προκλήσεις της - το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Στο πλαίσιο των ιστορικών εξελίξεων, των εξελισσόμενων προκλήσεων και των εσωτερικών συγκρούσεων μεταξύ των κρατών μελών, αυτό το κεφάλαιο προσπαθεί να παράσχει μια λεπτομερή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας και του αντίκτυπου των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες.

Η προσέγγιση της ΕΕ στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα αντιπροσωπεύει μια πολύπλευρη ταπετσαρία νομικών πλαισίων, ανθρωπιστικών προσπαθειών και πολιτικών διαπραγματεύσεων. Με τα χρόνια, έχει γνωρίσει αξιόπαινα επιτεύγματα και επίμονες προκλήσεις. Καθώς περιηγούμαστε σε αυτό το τοπίο, γίνεται προφανές ότι η αξιολόγηση των επιδόσεων της ΕΕ στη διαχείριση μιας από τις σημαντικότερες παγκόσμιες προκλήσεις της εποχής μας είναι υψίστης σημασίας.

4.1. Επιτεύγματα και πρόοδος

Οι πολιτικές της ΕΕ για τους πρόσφυγες έχουν σημειώσει σημαντικά επιτεύγματα και πρόοδο, γεγονός που αποτελεί απόδειξη της δέσμευσης της ένωσης για την αντιμετώπιση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος. Αυτά τα ορόσημα αντικατοπτρίζουν την προσπάθεια της ΕΕ να προασπίσει τις ανθρωπιστικές αξίες και να προστατεύσει τα δικαιώματα όσων διαφεύγουν από συγκρούσεις και διώξεις (ΣΤΕΛΙΟΥ, 2021).

Ένα από τα κεντρικά επιτεύγματα των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες ήταν η δημιουργία του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (CEAS). Το CEAS είχε ως στόχο να εναρμονίσει τις διαδικασίες ασύλου στα κράτη μέλη, διασφαλίζοντας ότι οι αιτούντες άσυλο λαμβάνουν συνεπή και δίκαιη αξιολόγηση των αιτήσεών τους. Αυτή η εναρμόνιση ήταν ζωτικής σημασίας για την πρόληψη των αγορών ασύλου, όπου τα άτομα ζητούν άσυλο σε πολλά κράτη μέλη, και έχει προωθήσει μια πιο δίκαιη κατανομή των ευθυνών.

Η ΕΕ έχει αναδειχθεί ως ένας σημαντικός συνεισφέρων στις διεθνείς προσπάθειες που στοχεύουν στην ανακούφιση του πόνου των προσφύγων και στην υποστήριξη των κοινοτήτων υποδοχής. Μέσω διαφόρων ανθρωπιστικών προγραμμάτων και πρωτοβουλιών, η ΕΕ έχει παράσχει σημαντική οικονομική βοήθεια για την αντιμετώπιση των άμεσων αναγκών των εκτοπισμένων πληθυσμών. Αυτή η βοήθεια εκτείνεται πέρα από τα σύνορα της ΕΕ, αποδεικνύοντας τη δέσμευσή της για παγκόσμια αλληλεγγύη και κατανομή ευθυνών (Holtug, 2021).

Σε στιγμές οξείας κρίσης, όπως η εισροή Σύριων προσφύγων, η ΕΕ έχει επιδείξει αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών. Τα προγράμματα μετεγκατάστασης και επανεγκατάστασης, αν και ήταν δύσκολο να εφαρμοστούν, έδειξαν την προθυμία ορισμένων κρατών μελών να μοιραστούν το βάρος της φιλοξενίας και της ενσωμάτωσης των προσφύγων. Αυτά τα προγράμματα, αν και περιορισμένης έκτασης, συμβολίζουν ένα πνεύμα συνεργασίας που βασίζεται στις προσπάθειες της ΕΕ (Στέλιου, 2021).

Οι πολιτικές της ΕΕ για τους πρόσφυγες έχουν τις ρίζες τους στις αρχές του διεθνούς προσφυγικού δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η δέσμευση της ΕΕ να παρέχει καταφύγιο σε όσους έχουν πραγματική ανάγκη και να προστατεύει τα δικαιώματά τους αποτελεί ακρογωνιαίο λίθο της προσέγγισής της. Αυτή η δέσμευση επεκτείνεται στη διασφάλιση της πρόσβασης στις διαδικασίες ασύλου, της δίκαιης μεταχείρισης και της πρόληψης της επαναπροώθησης, της αναγκαστικής επιστροφής των προσφύγων σε μη ασφαλείς συνθήκες (Niemann & Zaun, 2018).

Αυτά τα επιτεύγματα υπογραμμίζουν την αφοσίωση της ΕΕ στην υποστήριξη των αξιών της συμπόνιας, της αλληλεγγύης και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στην απόκρισή της στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Αν και αυτά τα επιτεύγματα είναι αξιέπαινα, πρέπει να εξεταστούν στο ευρύτερο πλαίσιο των επίμονων προκλήσεων και επικρίσεων που συνεχίζουν να διαμορφώνουν την προσέγγιση της ΕΕ. Οι επόμενες ενότητες εμβαθύνουν σε αυτές τις προκλήσεις και τη σύνθετη δυναμική που περιβάλλει τις πολιτικές της ΕΕ για τους πρόσφυγες.

4.2. Συνεχείς προκλήσεις και επικρίσεις

Παρά τα αξιόπαινα επιτεύγματα και την πρόοδο, οι πολιτικές της ΕΕ για τους πρόσφυγες συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις και να αντιμετωπίζουν επικρίσεις από διάφορες πλευρές. Αυτά τα επίμονα ζητήματα υπογραμμίζουν την πολυπλοκότητα του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος εντός της ΕΕ και την ανάγκη για συνεχή προσαρμογή και μεταρρύθμιση.

Ένα κεντρικό ζήτημα που έχει συγκεντρώσει ουσιαστική κριτική είναι ο κανονισμός του Δουβλίνου. Ενώ σχεδιάστηκε για να προσδιορίσει το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου, έχει επικριθεί για δυσανάλογη επιβάρυνση στα συνοριακά κράτη, όπως η Ελλάδα και η Ιταλία. Αυτή η ανισορροπία έχει καταπονήσει τους πόρους και την ικανότητα υποδοχής αυτών των χωρών, οδηγώντας σε ανεπαρκείς συνθήκες διαβίωσης και καθυστερημένη επεξεργασία των αιτημάτων ασύλου. Οι προκύπτουσες ανισότητες στον επιμερισμό των βαρών έχουν προκαλέσει εντάσεις μεταξύ των κρατών μελών, αμφισβητώντας το πνεύμα αλληλεγγύης εντός της ΕΕ (Junuzi, 2019).

Το ζήτημα της προσφυγικής-μεταναστευτικής κρίσης αποκάλυψε βαθιές διχάσεις μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Τα αποκλίνοντα εθνικά συμφέροντα, οι αντικρουόμενες πολιτικές προσεγγίσεις και η επιρροή των πολιτικών ιδεολογιών έχουν οδηγήσει σε συγκρούσεις εντός της ΕΕ. Ορισμένα κράτη μέλη υποστηρίζουν μια πιο ανθρωπιστική προσέγγιση, δίνοντας έμφαση στην προστασία των δικαιωμάτων και της ευημερίας των προσφύγων, ενώ άλλα δίνουν προτεραιότητα σε αυστηρότερους ελέγχους στα σύνορα και μέτρα ασφαλείας. Αυτές οι διαφορές προσέγγισης οδήγησαν συχνά σε αδιέξοδα και διαφωνίες στα όργανα λήψης αποφάσεων της ΕΕ, γεγονός που καθιστά δύσκολη τη διαμόρφωση μιας κοινής προσέγγισης.

Οι ηθικές ανησυχίες έχουν ταλαιπωρήσει επίσης τις πολιτικές της ΕΕ για τους πρόσφυγες. Αναφορές για ανεπαρκείς συνθήκες διαβίωσης, υπερπλήρη κέντρα υποδοχής και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν αμαυρώσει τη φήμη της ΕΕ ως υπερασπιστή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των ανθρωπιστικών αξιών. Οι περιπτώσεις υποτίμησης μεταχείρισης των αιτούντων άσυλο έχουν εγείρει ερωτήματα σχετικά με τη δέσμευση της ΕΕ να παρέχει ένα ασφαλές καταφύγιο για όσους έχουν ανάγκη. Τέτοιες επικρίσεις έχουν επιστήσει την προσοχή στην ανάγκη για βελτιωμένες συνθήκες υποδοχής και ανθρώπινη μεταχείριση σε όλη τη διαδικασία ασύλου (Goździak et al., 2020).

Η άνοδος λαϊκιστικών και ακροδεξιών κινημάτων σε ορισμένα κράτη μέλη έχει προσθέσει άλλο ένα στρώμα πολυπλοκότητας στην απάντηση της ΕΕ στο προσφυγικό-μεταναστευτικό

ζήτημα. Αυτά τα κινήματα συχνά υποστηρίζουν αυστηρότερες μεταναστευτικές πολιτικές και αντιτίθενται στην αποδοχή των προσφύγων. Η επιρροή τέτοιων κινήματων στη διαμόρφωση της εθνικής πολιτικής έχει ασκήσει πίεση στις κυβερνήσεις και έχει περιπλέξει τις προσπάθειες να σφυρηλατήσουν μια ενιαία προσέγγιση της ΕΕ. Οι πολιτικοί ηγέτες ενδέχεται να αντιμετωπίσουν εκλογικές συνέπειες εάν θεωρηθούν ως πολύ επιεικείς στον χειρισμό του προσφυγικού ζητήματος, συμβάλλοντας περαιτέρω σε εσωτερικές συγκρούσεις (Downes et al., 2021).

Ίσως η πιο έντονη κριτική είναι η αντιληπτή έλλειψη ολοκληρωμένων λύσεων στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Ενώ η ΕΕ έχει λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση άμεσων προκλήσεων, οι επικριτές υποστηρίζουν ότι εξακολουθεί να λείπει μια μακροπρόθεσμη, ολιστική προσέγγιση. Η αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της μετανάστευσης, η προώθηση της ένταξης και η ανάπτυξη αποτελεσματικής συνεργασίας με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης παραμένουν πολύπλοκα και άλυτα ζητήματα.

Αυτές οι συνεχείς προκλήσεις και επικρίσεις υπογραμμίζουν την πολύπλευρη φύση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος εντός της ΕΕ. Υπογραμμίζουν την επιτακτική ανάγκη για συνεχή διάλογο, προσαρμογή και, το πιο σημαντικό, ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στις πολιτικές της ΕΕ για τους πρόσφυγες. Ενώ τα επιτεύγματα είναι αξιόπαινα, η αντιμετώπιση αυτών των επίμονων ζητημάτων είναι ζωτικής σημασίας για τη διαμόρφωση μιας πιο αποτελεσματικής και ανθρώπινης απάντησης σε μια από τις πιο πιεστικές παγκόσμιες προκλήσεις της εποχής μας.

4.3. Ο ρόλος των εξωτερικών παραγόντων

Η απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα επηρεάζεται σημαντικά από εξωτερικούς παράγοντες που ξεπερνούν τα σύνορά της. Αυτές οι εξωτερικές δυναμικές, συμπεριλαμβανομένων των γεωπολιτικών γεγονότων, των συγκρούσεων σε γειτονικές περιοχές και των οικονομικών συνθηκών, ασκούν βαθύ αντίκτυπο στις προσφυγικές ροές και στην ικανότητα της ΕΕ να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά.

Τα γεωπολιτικά γεγονότα, ιδιαίτερα οι συγκρούσεις και η αστάθεια σε γειτονικές περιοχές, υπήρξαν βασικοί μοχλοί των κινήσεων προσφύγων προς την ΕΕ. Ο συριακός εμφύλιος πόλεμος, για παράδειγμα, πυροδότησε μια από τις μεγαλύτερες προσφυγικές κρίσεις στην πρόσφατη μνήμη, αναγκάζοντας εκατομμύρια ανθρώπους να αναζητήσουν ασφάλεια στην Ευρώπη. Η απάντηση της ΕΕ σε τέτοιες κρίσεις διαμορφώνεται όχι μόνο από τις ανθρωπιστικές ανησυχίες αλλά και από την ανάγκη αντιμετώπισης των επιπτώσεων στην ασφάλεια των πιθανών εισροών προσφύγων. Τα γεωπολιτικά γεγονότα συχνά αναγκάζουν την ΕΕ να προσαρμοστεί γρήγορα στις εξελισσόμενες συνθήκες, αποκαλύπτοντας τη διασύνδεση των παγκόσμιων γεγονότων με τις πολιτικές της (Rajkonceviski, 2017).

Η ικανότητα της ΕΕ να διαχειρίζεται τις προσφυγικές ροές εξαρτάται επίσης από τη δέσμευσή της με τρίτες χώρες, ιδιαίτερα εκείνες που βρίσκονται σε άμεση γειτνίαση. Οι συμφωνίες και οι συνεργασίες με χώρες όπως η Τουρκία, η Λιβύη και άλλες έχουν παίξει καθοριστικό ρόλο στον επηρεασμό των μεταναστευτικών διαδρομών και στη μείωση της παράτυπης μετανάστευσης. Αυτές οι συμφωνίες, όπως η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας, έχουν στόχο να περιορίσουν τη ροή μεταναστών και προσφύγων μέσω συνεργασίας και οικονομικής βοήθειας. Ωστόσο, έχουν αντιμετωπίσει επικρίσεις για πιθανές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ηθικές ανησυχίες, εγείροντας ερωτήματα σχετικά με την προσέγγιση της ΕΕ στον εξωτερικό έλεγχο της μετανάστευσης (Stockemer et al., 2020).

Οι οικονομικές συνθήκες και οι αναπτυξιακές ανισότητες σε γειτονικές περιοχές μπορούν να επηρεάσουν τα μεταναστευτικά πρότυπα. Οι οικονομικοί μετανάστες, οδηγούμενοι από την επιδίωξη καλύτερων μέσων διαβίωσης, συχνά αναζητούν ευκαιρίες εντός της ΕΕ. Αυτές οι μεταναστευτικές δυναμικές απαιτούν μια ξεχωριστή προσέγγιση πολιτικής, που διαφοροποιεί τους οικονομικούς μετανάστες από τους πρόσφυγες που φεύγουν από συγκρούσεις ή διώξεις. Οι πολιτικές της ΕΕ πρέπει να επιτύχουν μια ισορροπία μεταξύ της αντιμετώπισης των αναγκών όσων έχουν πραγματική ανάγκη προστασίας και της διαχείρισης της οικονομικής μετανάστευσης με τρόπο που να ωφελεί τόσο την ΕΕ όσο και τις χώρες καταγωγής.

Οι ανησυχίες για την ασφάλεια, συμπεριλαμβανομένης της πιθανής διείσδυσης εξτρεμιστικών στοιχείων μεταξύ των προσφυγικών πληθυσμών, έπαιξαν επίσης ρόλο στη διαμόρφωση των πολιτικών της ΕΕ. Ενώ η ασφάλεια αποτελεί θεμιτό μέλημα, πρέπει να εξισορροπηθεί προσεκτικά με τις ανθρωπιστικές αρχές και τις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΕΕ αντιμετωπίζει την πρόκληση της εφαρμογής αυστηρών μέτρων ασφαλείας χωρίς να παραβιάζονται τα δικαιώματα των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο (Κονιά, 2020).

Κατά την ανάλυση αυτών των εξωτερικών παραγόντων, η ΕΕ επιδιώκει να αναπτύξει ολοκληρωμένες προσεγγίσεις που αντιμετωπίζουν τις βαθύτερες αιτίες της μετανάστευσης, προάγουν τη σταθερότητα σε γειτονικές περιοχές και ενθαρρύνουν τη συνεργασία με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης. Αυτές οι προκλήσεις υπογραμμίζουν την πολυπλοκότητα της διαχείρισης του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος σε ένα παγκόσμιο πλαίσιο, όπου γεγονότα πέρα από τα σύνορα της ΕΕ έχουν άμεσο και διαρκή αντίκτυπο στις πολιτικές και τις απαντήσεις της. Η ικανότητα της ΕΕ να εμπλακεί αποτελεσματικά με αυτούς τους εξωτερικούς παράγοντες, τηρώντας παράλληλα τις ανθρωπιστικές αξίες και αρχές της, παραμένει μια διαρκής πρόκληση που απαιτεί έμπειρη διπλωματία και διεθνή συνεργασία.

4.4. Η ανάγκη για συνεχή μεταρρύθμιση

Οι προκλήσεις και οι πολυπλοκότητες που περιβάλλουν την απάντηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα υπογραμμίζουν την επιτακτική ανάγκη για συνεχιζόμενη μεταρρύθμιση και προσαρμογή. Ενώ έχουν σημειωθεί επιτεύγματα και έχει καταγραφεί πρόοδος, η εξελισσόμενη φύση αυτής της παγκόσμιας πρόκλησης απαιτεί από την ΕΕ να παραμείνει σε εγρήγορση και να δεσμευτεί σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στις πολιτικές της για τους πρόσφυγες.

Μια βασική πτυχή της μεταρρύθμισης είναι η αντιμετώπιση των ελλείψεων του κανονισμού του Δουβλίνου. Αυτός ο κανονισμός, που αποσκοπεί στον προσδιορισμό του κράτους μέλους που είναι υπεύθυνο για τη διεκπεραίωση των αιτήσεων ασύλου, έχει τεθεί υπό έντονο έλεγχο για τις ανισότητες και τις ανισορροπίες στον επιμερισμό των βαρών. Οι συνεχιζόμενες συζητήσεις και διαπραγματεύσεις επιδιώκουν τη μεταρρύθμιση του κανονισμού του Δουβλίνου για την επίτευξη πιο δίκαιης κατανομής των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών. Οι αναθεωρήσεις αυτού του κανονισμού είναι ζωτικής σημασίας για τον μετριασμό των εντάσεων και την ενίσχυση της αίσθησης αλληλεγγύης εντός της ΕΕ (Eylemer & Söylemez, 2020).

Η ΕΕ έχει κάνει ένα σημαντικό βήμα προς τη μεταρρύθμιση με την εισαγωγή του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο. Αυτό το φιλόδοξο πλαίσιο επιδιώκει να

προσφέρει μια νέα προσέγγιση για την αντιμετώπιση του ζητήματος των προσφύγων-μεταναστών, δίνοντας έμφαση στη μεγαλύτερη αλληλεγγύη, τον επιμερισμό ευθυνών και την αποτελεσματική διαχείριση των συνόρων. Το Νέο Σύμφωνο στοχεύει στην επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των συμφερόντων των κρατών μελών και των ανθρωπιστικών αξιών στον πυρήνα των πολιτικών της ΕΕ. Η επιτυχία του θα εξαρτηθεί από την ικανότητα επίτευξης συναίνεσης μεταξύ των κρατών μελών και διασφάλισης της αποτελεσματικής εφαρμογής των μεταρρυθμίσεων (Μαυρίδου, 2021).

Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες πρέπει να επεκταθούν πέρα από τις βραχυπρόθεσμες διορθώσεις και να αντιμετωπίσουν την ανάγκη για ολοκληρωμένες μακροπρόθεσμες στρατηγικές. Αυτό περιλαμβάνει εστίαση στην αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της μετανάστευσης, την προώθηση της ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών και την ανάπτυξη προληπτικών μέτρων για την πρόληψη κρίσεων. Οι προσπάθειες συνεργασίας με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών.

Η ΕΕ πρέπει να δώσει προτεραιότητα στην ενίσχυση της ηθικής και ανθρώπινης μεταχείρισης των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων. Αυτό περιλαμβάνει τη βελτίωση των συνθηκών υποδοχής, τη διασφάλιση της έγκαιρης πρόσβασης στις διαδικασίες ασύλου και την τήρηση των προτύπων ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Οι μεταρρυθμίσεις από αυτή την άποψη όχι μόνο θα ενισχύσουν την ανθρωπιστική θέση της ΕΕ αλλά θα προωθήσουν και καλύτερα αποτελέσματα ένταξης (Hagelund, 2020).

Η επίτευξη της σωστής ισορροπίας μεταξύ των ανησυχιών για την ασφάλεια και των ανθρωπιστικών αξιών παραμένει πρόκληση. Οι μεταρρυθμιστικές προσπάθειες πρέπει να συνεχιστούν για τη βελτίωση των μέτρων ασφαλείας με παράλληλο σεβασμό των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Αυτό απαιτεί σαφείς κατευθυντήριες γραμμές, εκπαίδευση για το προσωπικό και ισχυρούς μηχανισμούς εποπτείας.

Η ανάγκη για συνεχή μεταρρύθμιση των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες είναι σαφής. Η εξελισσόμενη δυναμική του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος, επηρεασμένη από εξωτερικούς παράγοντες και εσωτερικές συγκρούσεις, απαιτεί ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις πολιτικές απαντήσεις. Η ικανότητα της ΕΕ να αντιμετωπίζει αυτές τις προκλήσεις, τηρώντας τις ανθρωπιστικές αρχές της και προάγοντας μεγαλύτερη ενότητα μεταξύ των κρατών μελών, θα καθορίσει την αποτελεσματικότητά της στην αντιμετώπιση μιας από τις σημαντικότερες παγκόσμιες προκλήσεις της εποχής μας.

4.5.Ο ρόλος των θεσμικών οργάνων της ΕΕ

Τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη μεσολάβηση και τον επηρεασμό των συγκρούσεων μεταξύ των κρατών μελών για το προσφυγικό ζήτημα. Αυτά τα θεσμικά όργανα, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των πολιτικών και των απαντήσεων της ΕΕ (Bojadžijev & Mezzadra, 2015).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμεύει ως κεντρικός παράγοντας στην αντιμετώπιση των συγκρούσεων που σχετίζονται με το προσφυγικό ζήτημα. Ως εκτελεστικό όργανο της ΕΕ, έχει την εξουσία να προτείνει νομοθεσία, πολιτικές και λύσεις που στοχεύουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων εντός της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που προκύπτουν από την προσφυγική κρίση. Ο ρόλος της Επιτροπής περιλαμβάνει την εξισορρόπηση των συμφερόντων και των ανησυχιών των κρατών μελών, ενώ παράλληλα υποστηρίζει τις αξίες και τις υποχρεώσεις της ΕΕ.

Η Επιτροπή έχει προτείνει διάφορες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση του προσφυγικού ζητήματος, όπως οι μεταρρυθμίσεις του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (CEAS) και το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο. Διαδραματίζει επίσης ρόλο στη διανομή κεφαλαίων και πόρων στα κράτη μέλη για τη διαχείριση των προσφυγικών ροών και τη βελτίωση των συνθηκών υποδοχής. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητά του στη διαμεσολάβηση των συγκρούσεων εξαρτάται από την προθυμία των κρατών μελών να συνεργαστούν και να συμβιβαστούν (Niemann & Zaun, 2018).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο παρέχει μια πλατφόρμα για συζητήσεις και συζητήσεις σχετικά με τις πολιτικές της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με το προσφυγικό ζήτημα. Με τα χρόνια, η επιρροή του Κοινοβουλίου στα αποτελέσματα της πολιτικής έχει αυξηθεί και διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες. Τα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (ΕΚ) αντιπροσωπεύουν διαφορετικές πολιτικές ιδεολογίες και εκλογικές περιφέρειες, αντανακλώντας τις διαφορετικές απόψεις και προοπτικές των κρατών μελών.

Η συμμετοχή του Κοινοβουλίου σε συζητήσεις που σχετίζονται με το προσφυγικό και η ικανότητά του να επηρεάζει τα αποτελέσματα της πολιτικής μπορεί να μετριάσει και να επιδεινώσει τις συγκρούσεις. Ενώ οι ευρωβουλευτές υποστηρίζουν ανθρωπιστικές προσεγγίσεις και προσεγγίσεις που βασίζονται στα δικαιώματα, εκπροσωπούν επίσης πολιτικά κόμματα και δημόσια αισθήματα από τις αντίστοιχες χώρες τους. Αυτή η δυναμική οδηγεί συχνά σε έντονες

συζητήσεις και συμβιβασμούς που επιδιώκουν να επιτύχουν μια ισορροπία μεταξύ διαφορετικών συμφερόντων.

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο (ΔΕΚ) διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην επίλυση διαφορών που σχετίζονται με την ερμηνεία και την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων θεμάτων που σχετίζονται με το άσυλο και το προσφυγικό ζήτημα. Τα κράτη μέλη μπορούν να προσφύγουν σε νομικές ενέργειες όταν αντιληφθούν παραβίαση του δικαίου της ΕΕ από άλλα κράτη μέλη ή θεσμικά όργανα της ΕΕ. Οι αποφάσεις του ΔΕΚ παρέχουν νομική σαφήνεια και καθοδήγηση, διαμορφώνοντας την κατεύθυνση των πολιτικών της ΕΕ.

Ο ρόλος του ΔΕΚ είναι ιδιαίτερα σημαντικός σε περιπτώσεις όπου οι συγκρούσεις μεταξύ κρατών μελών συνεπάγονται ζητήματα νομιμότητας και συμμόρφωσης με το δίκαιο της ΕΕ. Οι κρίσεις του μπορούν να επηρεάσουν τις αποφάσεις πολιτικής, να ενθαρρύνουν τα κράτη μέλη να ευθυγραμμιστούν με το δίκαιο της ΕΕ και να δημιουργήσουν προηγούμενα για μελλοντικές υποθέσεις. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα των αποφάσεων του ΔΕΚ εξαρτάται από την προθυμία των κρατών μελών να τις τηρήσουν και να εφαρμόσουν τις απαραίτητες αλλαγές

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ εργάζονται συλλογικά για την επίλυση των συγκρούσεων και την οικοδόμηση συναίνεσης για το προσφυγικό ζήτημα. Ενώ κάθε θεσμικό όργανο έχει τους συγκεκριμένους ρόλους και τις ευθύνες του, η συνεργασία τους είναι απαραίτητη για την υπέρβαση των συγκρούσεων μεταξύ των κρατών μελών. Διευκολύνουν τους διαλόγους, τις διαπραγματεύσεις και την ανάπτυξη πολιτικής για την εξεύρεση κοινού εδάφους και την αντιμετώπιση των διαφορών. Αυτοί οι θεσμοί στοχεύουν να εξισορροπήσουν τα διαφορετικά συμφέροντα, τις πολιτικές ιδεολογίες και τις νομικές ερμηνείες εντός της ΕΕ. Ο ρόλος τους δεν είναι μόνο να μεσολαβούν στις συγκρούσεις αλλά και να διασφαλίζουν ότι οι πολιτικές της ΕΕ τηρούν τις αξίες της Ένωσης, τα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις διεθνείς υποχρεώσεις. Η επιτυχία των προσπαθειών τους εξαρτάται από τη δέσμευση των κρατών μελών να βρουν λύσεις που να ευθυγραμμίζονται με τις ανθρωπιστικές αρχές της ΕΕ και την ανάγκη να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά η πρόκληση των προσφύγων (Niemann & Zaun, 2018).

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ διαδραματίζουν κεντρικό ρόλο στη διαχείριση και τη διαμεσολάβηση των συγκρούσεων μεταξύ των κρατών μελών για το προσφυγικό ζήτημα. Οι λειτουργίες τους περιλαμβάνουν την πρόταση πολιτικών, τη διαμόρφωση συζητήσεων, την ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ και τη διευκόλυνση του διαλόγου. Η αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ αυτών των ιδρυμάτων είναι απαραίτητη για την προώθηση της συνεργασίας, την αντιμετώπιση των συγκρούσεων και τη δημιουργία μιας ενιαίας και συμπονετικής απάντησης της ΕΕ σε ένα από τα πιο πιεστικά παγκόσμια ζητήματα της εποχής μας.

4.6. Πολιτικές Ένταξης

Η αποτελεσματική ένταξη και ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών έχουν αναδειχθεί ως κρίσιμες πτυχές της αντίδρασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στην προσφυγική-μεταναστευτική κρίση. Η επιτυχής ένταξη των νεοφερμένων όχι μόνο ευθυγραμμίζεται με τις ανθρωπιστικές αξίες και τις διεθνείς υποχρεώσεις, αλλά συμβάλλει επίσης στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωτικότητα των χωρών υποδοχής. Ωστόσο, οι προκλήσεις για την επίτευξη ουσιαστικής ένταξης και ένταξης ήταν πολύπλευρες, απαιτώντας μια λεπτή αξιολόγηση των πολιτικών της ΕΕ για τους πρόσφυγες. Ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για την προώθηση της ένταξης και της ένταξης των προσφύγων και των μεταναστών, κρίσιμες προκλήσεις και ελλείψεις εξακολουθούν να υφίστανται στις πολιτικές της (Dobson et al., 2021).

Ένα από τα κεντρικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι πολιτικές ένταξης της ΕΕ είναι ο κατακερματισμός των προσεγγίσεων μεταξύ των κρατών μελών. Οι πολιτικές ένταξης καθορίζονται και εφαρμόζονται σε μεγάλο βαθμό σε εθνικό επίπεδο, οδηγώντας σε ουσιαστικές διαφορές στην υποστήριξη και τις ευκαιρίες που παρέχονται στους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Αυτός ο κατακερματισμός εμποδίζει την ανάπτυξη μιας συνεκτικής στρατηγικής για την ένταξη σε ολόκληρη την ΕΕ. Για παράδειγμα, οι πρόσφυγες που διαμένουν σε ένα κράτος μέλος μπορεί να έχουν πρόσβαση σε ολοκληρωμένα γλωσσικά μαθήματα, επαγγελματική κατάρτιση και ευκαιρίες απασχόλησης, ενώ οι πρόσφυγες σε άλλο κράτος μπορεί να αντιμετωπίζουν γραφειοκρατικά εμπόδια, περιορισμένη πρόσβαση στην εκπαίδευση και αβεβαιότητα για το νομικό τους καθεστώς. Τέτοιες ανισότητες όχι μόνο διαιωρίζουν την ανισότητα αλλά εμποδίζουν επίσης την κοινωνική συνοχή εντός της ΕΕ (Patuzzi et al., 2019).

Η τρέχουσα προσέγγιση της ΕΕ για την ένταξη επικεντρώνεται σε μεγάλο βαθμό στην ένταξη των προσφύγων που έχουν ήδη φτάσει στα κράτη μέλη. Ωστόσο, υπάρχει έλλειψη ισχυρών νομικών οδών πρόσβασης προσφύγων και μεταναστών στην ΕΕ με ασφαλή και οργανωμένο τρόπο. Αυτή η έλλειψη συχνά αναγκάζει τα άτομα να καταφεύγουν σε παράτυπες και επικίνδυνες οδούς μετανάστευσης, οι οποίες μπορεί να είναι επικίνδυνες και να υπονομεύσουν τη δέσμευση της ΕΕ στις ανθρωπιστικές αξίες. Για να αντιμετωπιστεί αυτό, η ΕΕ θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα στη δημιουργία νόμιμων διαύλων για τους πρόσφυγες ώστε να αναζητήσουν προστασία και ευκαιρίες εντός των συνόρων της. Αυτό όχι μόνο θα ενίσχυε την ασφάλεια αλλά θα επέτρεπε επίσης καλύτερο σχεδιασμό και ενσωμάτωση κατά την άφιξη (Sambaraju & McVittie, 2017).

Ενώ η ΕΕ ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να προωθήσουν την απασχόληση των προσφύγων, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικά εμπόδια για την είσοδο στην αγορά εργασίας. Τα γλωσσικά εμπόδια, η έλλειψη αναγνώρισης των ξένων προσόντων και οι πρακτικές πρόσληψης που εισάγουν διακρίσεις παραμένουν τρομερά εμπόδια για πολλούς πρόσφυγες και μετανάστες. Επιπλέον, οι ευκαιρίες απασχόλησης για τους πρόσφυγες συχνά περιορίζονται σε τομείς με χαμηλή ειδίκευση και χαμηλούς μισθούς, γεγονός που μπορεί να διακινδυνεύσει κύκλους φτώχειας και αποκλεισμού. Οι πολιτικές ένταξης της ΕΕ θα πρέπει να δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στη διασφάλιση ίσης πρόσβασης σε ποιοτική απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων μέτρων για την αντιμετώπιση αυτών των φραγμών. Η πρόσβαση στην εκπαίδευση είναι θεμελιώδης για την επιτυχή ένταξη παιδιών και ενηλίκων προσφύγων. Ενώ η ΕΕ αναγνωρίζει αυτή τη σημασία, η παροχή ποιοτικής εκπαίδευσης για τους πρόσφυγες παραμένει άριστη στα κράτη μέλη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα υπερπλήρη κέντρα υποδοχής και η ανεπαρκής γλωσσική υποστήριξη εμποδίζουν την πρόσβαση στην εκπαίδευση, ιδιαίτερα για τα παιδιά (Patuzzi et al., 2019)..

Οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να δίνουν μεγαλύτερη έμφαση στη διασφάλιση ότι όλα τα παιδιά πρόσφυγες έχουν ίση πρόσβαση σε ποιοτική εκπαίδευση από τη στιγμή που φθάνουν στις χώρες υποδοχής. Η επένδυση σε εκπαιδευτικές υποδομές και προγράμματα υποστήριξης είναι ζωτικής σημασίας για την προώθηση της μακροπρόθεσμης ένταξης και την παροχή ευκαιριών για την επόμενη γενιά. Οι γραφειοκρατικές διαδικασίες που σχετίζονται με τις αιτήσεις ασύλου και τις διαδικασίες ένταξης μπορεί να οδηγήσουν σε σημαντικές καθυστερήσεις στην πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Οι παρατεταμένες περιόδους αναμονής μπορούν να δημιουργήσουν αβεβαιότητα και απογοήτευση στους πρόσφυγες, υπονομεύοντας την ικανότητά τους να χτίζουν σταθερές ζωές και να συμμετέχουν στις κοινότητες υποδοχής τους. Θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τον εξορθολογισμό των διοικητικών διαδικασιών και τη διασφάλιση της έγκαιρης πρόσβασης στις υπηρεσίες. Η απλούστευση των διαδικασιών ασύλου και η μείωση του χρόνου διεκπεραίωσης μπορεί να συμβάλει σημαντικά σε μια πιο αποτελεσματική διαδικασία ένταξης (De Haene et al., 2018).

Ενώ η ΕΕ έχει κάνει βήματα προόδου στην ανάπτυξη πολιτικών ένταξης για τους πρόσφυγες και τους μετανάστες, παραμένουν κρίσιμες προκλήσεις. Η αντιμετώπιση του κατακερματισμού των προσεγγίσεων μεταξύ των κρατών μελών, η θέσπιση νομικών οδών, η μείωση των φραγμών στην απασχόληση και την εκπαίδευση και ο εξορθολογισμός των γραφειοκρατικών διαδικασιών είναι ουσιαστικά βήματα προς τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών ένταξης της ΕΕ. Αντιμετωπίζοντας αυτές τις ελλείψεις, η ΕΕ μπορεί να υποστηρίξει καλύτερα τις ανθρωπιστικές της αξίες και να εργαστεί για μια πιο ολοκληρωμένη και δίκαιη ένταξη των προσφύγων και των μεταναστών εντός των συνόρων της.

Κεφάλαιο 5: Συμπεράσματα και προτάσεις

Σε αυτό το τελικό κεφάλαιο, αποστάζουμε τις γνώσεις που αποκτήθηκαν από τη σε βάθος ανάλυση των πολιτικών και των απαντήσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Εξάγουμε συμπεράσματα με βάση την αξιολόγησή μας για τα επιτεύγματα, τις προκλήσεις και τις πολυπλοκότητες σε αυτόν τον κρίσιμο τομέα. Επιπλέον, παρέχουμε ένα σύνολο ολοκληρωμένων συστάσεων με στόχο την αντιμετώπιση των επίμονων ζητημάτων και την προώθηση μιας πιο αποτελεσματικής και ανθρώπινης προσέγγισης της ΕΕ για τη διαχείριση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος.

Συμπεράσματα

Η ΕΕ έχει κάνει αξιόπαινα βήματα για την αντιμετώπιση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος. Η δημιουργία του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου (CEAS) σηματοδότησε ένα σημαντικό ορόσημο για την εναρμόνιση των διαδικασιών ασύλου στα κράτη μέλη. Αυτό το επίτευγμα αντανάκλα τη δέσμευση της ΕΕ για την προάσπιση των ανθρωπιστικών αξιών και του διεθνούς προσφυγικού δικαίου. Επιπλέον, η αφοσίωση της ΕΕ στην παροχή οικονομικής και ανθρωπιστικής βοήθειας στους πρόσφυγες και τις κοινότητες υποδοχής αποτελεί απόδειξη του ρόλου της ως παγκόσμιος παράγοντας στην ανακούφιση του πόνου των εκτοπισμένων πληθυσμών.

Παρά τα επιτεύγματα αυτά, η ΕΕ συνεχίζει να αντιμετωπίζει ένα πλήθος προκλήσεων. Ο κανονισμός του Δουβλίνου, που αρχικά σχεδιάστηκε για να προσδιορίσει δίκαια το κράτος μέλος που είναι υπεύθυνο για την επεξεργασία των αιτήσεων ασύλου, έχει οδηγήσει σε ανισότητες και εντάσεις μεταξύ των κρατών μελών. Αυτά τα ζητήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για μεταρρυθμίσεις που προωθούν την πιο δίκαιη κατανομή των βαρών και την αλληλεγγύη εντός της ΕΕ. Οι εσωτερικές συγκρούσεις που οδηγούνται από διαφορετικά εθνικά συμφέροντα και πολιτικές ιδεολογίες εξακολουθούν να υφίστανται, εμποδίζοντας τη διαμόρφωση μιας ενιαίας προσέγγισης της ΕΕ.

Οι ηθικές ανησυχίες που σχετίζονται με τη μεταχείριση των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων είναι υψίστης σημασίας. Οι αναφορές για ανεπαρκείς συνθήκες διαβίωσης, υπερπλήρη κέντρα υποδοχής και παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ρίχνουν σκιά στη

δέσμευση της ΕΕ στις ανθρωπιστικές αξίες. Η διασφάλιση της ηθικής και ανθρώπινης μεταχείρισης των ατόμων που αναζητούν καταφύγιο εντός των συνόρων της ΕΕ πρέπει να αποτελεί κορυφαία προτεραιότητα.

Η απάντηση της ΕΕ στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα επηρεάζεται σημαντικά από εξωτερικούς παράγοντες πέραν του ελέγχου της. Τα γεωπολιτικά γεγονότα, οι συγκρούσεις σε γειτονικές περιοχές, οι οικονομικές συνθήκες και η δέσμευση με τρίτες χώρες παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της δυναμικής των προσφυγικών ροών και της ικανότητας της ΕΕ να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά. Η πλοήγηση σε αυτούς τους εξωτερικούς παράγοντες με παράλληλη τήρηση των ανθρωπιστικών αξιών και των διεθνών υποχρεώσεων είναι μια διαρκής πρόκληση.

Η δυναμική και εξελισσόμενη φύση του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος απαιτεί συνεχιζόμενη μεταρρύθμιση. Η αναθεώρηση του κανονισμού του Δουβλίνου για την επίτευξη δικαιότερης κατανομής των ευθυνών μεταξύ των κρατών μελών είναι ζωτικής σημασίας. Επιπλέον, η εισαγωγή του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο παρουσιάζει μια ευκαιρία για συνολική μεταρρύθμιση. Ωστόσο, η επιτυχία αυτών των μεταρρυθμίσεων εξαρτάται από τη δέσμευση των κρατών μελών για συναίνεση και αποτελεσματική εφαρμογή.

Προτάσεις

Τα κράτη μέλη πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στη μεταρρύθμιση του κανονισμού του Δουβλίνου για να αντιμετωπίσουν τις ελλείψεις του. Οι αναθεωρήσεις θα πρέπει να επικεντρωθούν σε μηχανισμούς που προωθούν τον δίκαιο επιμερισμό των βαρών, θα διορθώνουν τις ανισορροπίες και θα ενθαρρύνουν το αίσθημα αλληλεγγύης μεταξύ των εθνών της ΕΕ. Τέτοιες μεταρρυθμίσεις είναι απαραίτητες για την άμβλυνση των εντάσεων και τη διασφάλιση μιας πιο δίκαιης κατανομής των ευθυνών.

Η ενεργός δέσμευση των κρατών μελών στην εφαρμογή του Νέου Συμφώνου για τη Μετανάστευση και το Άσυλο είναι ζωτικής σημασίας. Αυτό το ολοκληρωμένο πλαίσιο προσφέρει μια ευκαιρία αναθεώρησης των πολιτικών της ΕΕ που σχετίζονται με το προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα. Δίνοντας έμφαση στην αλληλεγγύη, την κατανομή ευθυνών και την αποτελεσματική διαχείριση των συνόρων, το Νέο Σύμφωνο αντιπροσωπεύει ένα σημαντικό βήμα προς την αντιμετώπιση μακροχρόνιων προκλήσεων.

Θα πρέπει να καταβληθούν άμεσες προσπάθειες προς την ενίσχυση της ηθικής και ανθρώπινης μεταχείρισης των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων. Οι βελτιώσεις στις συνθήκες υποδοχής, η ταχεία πρόσβαση στις διαδικασίες ασύλου και η αυστηρή τήρηση των προτύπων ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι επιτακτική ανάγκη. Η τήρηση αυτών των αρχών όχι μόνο διασφαλίζει την αξιοπρέπεια και την ευημερία των ατόμων που αναζητούν καταφύγιο, αλλά επίσης ενισχύει την παγκόσμια φήμη της ΕΕ ως ανθρωπιστικού παράγοντα.

Η ΕΕ πρέπει να ενισχύσει τη δέσμευσή της με τις χώρες προέλευσης και διέλευσης για την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών. Οι συλλογικές προσπάθειες πρέπει να επεκταθούν πέρα από τα βραχυπρόθεσμα μέτρα και να αντιμετωπίσουν τις βαθύτερες αιτίες της μετανάστευσης. Με την προώθηση της ολοκλήρωσης, την προώθηση της σταθερότητας στις γειτονικές περιοχές και την ανάπτυξη προληπτικών μέτρων για την πρόληψη κρίσεων, η ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει εποικοδομητικό ρόλο στην αντιμετώπιση των περίπλοκων παραγόντων εκτοπισμού.

Η επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των ανησυχιών για την ασφάλεια και των ανθρωπιστικών αξιών είναι μια διαρκής πρόκληση. Η ΕΕ θα πρέπει να δώσει προτεραιότητα σε σαφείς κατευθυντήριες γραμμές, εκπαίδευση προσωπικού και ισχυρούς εποπτικούς μηχανισμούς για να

διασφαλίσει την προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων, λαμβάνοντας παράλληλα υπόψη τα θεμελιώδη ζητήματα ασφάλειας. Η διατήρηση αυτής της ισορροπίας είναι ζωτικής σημασίας για μια αποτελεσματική και ανθρώπινη απάντηση.

Οι πολιτικές της ΕΕ θα πρέπει να εξελιχθούν ώστε να περιλαμβάνουν ολοκληρωμένες μακροπρόθεσμες στρατηγικές που υπερβαίνουν τις άμεσες απαντήσεις σε κρίσεις. Η αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της μετανάστευσης, η προώθηση της ένταξης και η ανάπτυξη προληπτικών μέτρων για την πρόληψη μελλοντικών κρίσεων θα πρέπει να είναι κεντρικά σε αυτές τις στρατηγικές. Η ΕΕ πρέπει να συνεργαστεί με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης για την προώθηση βιώσιμων λύσεων

Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ξεκινήσουν εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού για να προωθήσουν την καλύτερη κατανόηση του ζητήματος των προσφύγων-μεταναστών μεταξύ των πληθυσμών τους. Η οικοδόμηση ενσυναίσθησης και αλληλεγγύης είναι απαραίτητη για την επιτυχία των πολιτικών της ΕΕ. Επικοινωνώντας με το κοινό και καταρρίπτοντας παρανοήσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να συγκεντρώσουν υποστήριξη για ανθρώπινες και αποτελεσματικές απαντήσεις.

Ο συνεχής διάλογος και η διπλωματία μεταξύ των κρατών μελών είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των διαφορών, την οικοδόμηση συναίνεσης και τη διασφάλιση αποτελεσματικού συντονισμού των πολιτικών. Οι τακτικές συζητήσεις και διαπραγματεύσεις θα πρέπει να αποτελούν τον ακρογωνιαίο λίθο των προσπαθειών της ΕΕ για την αντιμετώπιση της περίπλοκης δυναμικής του προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος.

Η απάντηση της ΕΕ στο προσφυγικό-μεταναστευτικό ζήτημα είναι μια πολύπλευρη προσπάθεια που αντανάκλα τη δέσμευσή της στις ανθρωπιστικές αξίες και τις διεθνείς υποχρεώσεις. Ενώ έχουν επιτευχθεί επιτεύγματα, οι συνεχείς προκλήσεις και πολυπλοκότητες απαιτούν συνεχή μεταρρύθμιση και προσαρμογή. Εφαρμόζοντας τις συστάσεις που περιγράφονται παραπάνω και παραμένοντας σταθερή στην τήρηση των ανθρωπιστικών αρχών της, η ΕΕ μπορεί να ενισχύσει την ικανότητά της να αντιμετωπίζει αποτελεσματικά αυτήν την παγκόσμια ανθρωπιστική κρίση. Η επίτευξη ουσιαστικής μεταρρύθμισης και η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών θα είναι καθοριστικής σημασίας για τη διαμόρφωση μιας πιο συμπονετικής και ενοποιημένης απάντησης της ΕΕ σε μια από τις πιο πιεστικές παγκόσμιες προκλήσεις της εποχής μας.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Βιβλιογραφικές Αναφορές στα Ελληνικά:

- Αραμπατζή, Ε. (2022). Το Νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο.
- Κανελλόπουλος, Ι., Παναγιώτης, (2010), Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Συνθήκη της Λισσαβώνας
- Καρούζος, Μ. Α. (2022). Η μετανάστευση ως ζήτημα ασφάλειας και μέσο στρατηγικής (Doctoral dissertation, University of Piraeus (Greece)).
- Μαραβέγιας Ν., Τσινισιζέλης Μ. (2007), Νέα Ευρωπαϊκή Ένωση, Οργάνωση και Πολιτικές, 50 Χρόνια, Αθήνα, Εκδόσεις Θεμέλιο
- Μαρούδα, Μ., Ν., Σαράντη, Β., (2016), Προσφυγικό Δίκαιο, Αθήνα, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη
- Μαυρίδου, Π. (2021). Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε περιόδους κρίσης-Η εσωτερική δυναμική της διαχείρισης κρίσεων και το μέλλον της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (Doctoral dissertation, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ευρωπαϊκής πολιτικής και Διακυβέρνησης, Σχολή Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου).
- Μπουρούτης, Α. (2022). Μετανάστευση και στρατηγικές για την ένταξη στην Ελλάδα. Η εμπειρία των ετών 2015-2022. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, (47), 57-84.
- Πράγια, Ε. (2022). Η συμφωνία ΕΕ–Τουρκίας για το προσφυγικό & η λειτουργία των hotspots υπό το φως του Διεθνούς Δικαίου.
- Ρουμελιώτης, Γ. (2020). Το Μεταναστευτικό ζήτημα στα Νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος) από το 2015 έως σήμερα. Επιπτώσεις και αντιδράσεις στην τοπική κοινωνία.
- Στέλιου, Μ. (2021). Οι πολιτικές ένταξης μεταναστών και προσφύγων στην Ελλάδα και στην Ε. Ε από το 2015 έως σήμερα.
- Φραγκονικολόπουλος, Α., Χρήστος, (2007), Ο Παγκόσμιος Ρόλος των μη κυβερνητικών Οργανώσεων, Δυναμική και Αδυναμίες στην Παγκόσμια Διακυβέρνηση, Αθήνα, Εκδόσεις Ι. ΣΙΔΕΡΗΣ.
- Μαρής Γ., Καλαϊτζίδης, Ι. & Φλούρος Φ. (2023). Η Ελλάδα και ο περιφερειακός ρόλος της Κίνας στην Νοτιοανατολική Μεσόγειο. Η ανάπτυξη στρατηγικών σχέσεων και οι περιορισμοί τους. *Region & Periphery*, 14(10), 33–57. <https://doi.org/10.12681/rp.32606>

Βιβλιογραφικές Αναφορές στα Αγγλικά:

- Betts, A. (2011). *Global migration governance*. Oxford University Press.
- Bojadžijev, M., & Mezzadra, S. (2015). “Refugee crisis” or crisis of European migration policies?. *Focaal Blog*, 12.
- Bordignon, M., & Moriconi, S. (2017). The case for a common European refugee policy (No. 2017/8). *Bruegel Policy Contribution*.
- Borevi, K. (2022). *Immigration and Asylum in the EU: A Resilient Policy for Integration?*. In *Routes to a Resilient European Union: Interdisciplinary European Studies* (pp. 195-218). Cham: Springer International Publishing.
- Boswell, C. (2003). The ‘external dimension’ of EU immigration and asylum policy. *International affairs*, 79(3), 619-638.
- Castles, S. (2019). Why migration policies fail 1. In *Celebrating 40 Years of Ethnic and Racial Studies* (pp. 300-320). Routledge.
- De Haene, L., Neumann, E., & Pataki, G. (2018). Refugees in Europe: Educational policies and practices as spaces of hospitality?. *European Educational Research Journal*, 17(2), 211-218.
- Dobson, S., Agrusti, G., & Pinto, M. (2021). Supporting the inclusion of refugees: policies, theories and actions. *International Journal of Inclusive Education*, 25(1), 1-6.
- Downes, J. F., Loveless, M., & Lam, A. (2021). The Looming Refugee Crisis in the EU: Right-Wing Party Competition and Strategic Positioning. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 59(5), 1103-1123.
- Dustmann, C., Fasani, F., Frattini, T., Minale, L., & Schönberg, U. (2017). On the economics and politics of refugee migration. *Economic policy*, 32(91), 497-550.
- Düvell, F. (2006). Irregular migration: A global, historical and economic perspective. In *Illegal immigration in Europe: beyond control?* (pp. 14-39). London: Palgrave Macmillan UK.
- Eylemer, S., & Söylemez, N. (2020). Policy versus praxis: Has the European union failed to respond to the refugee crisis?. *World Affairs*, 183(4), 315-342.
- Gammeltoft-Hansen, T. (2014). International refugee law and refugee policy: The case of deterrence policies. *Journal of Refugee Studies*, 27(4), 574-595.
- Goździak, E. M., Main, I., & Suter, B. (2020). Europe and the refugee response: a crisis of values? (p. 310). Taylor & Francis.

- Hagelund, A. (2020). After the refugee crisis: public discourse and policy change in Denmark, Norway and Sweden. *Comparative Migration Studies*, 8(1), 1-17.
- Heizmann, B., & Ziller, C. (2020). Who is willing to share the burden? Attitudes towards the allocation of asylum seekers in comparative perspective. *Social Forces*, 98(3), 1026-1051
- Henrekson, M., Oner, O., & Sanandaji, T. (2019). The Refugee Crisis and the Reinvigoration of the Nation State: Does the European Union Have a Common Refugee Policy?.
- Holtug, N. (2021). The European refugee regime: a critical assessment.
- Iliev, A., Grizev, A., & Stojkoski, G. (2016). The historical reasons for refugee-immigrant crisis and its comprehensive social impact on the countries of Southeast Europe.
- Jastram, K. (2015). Regional refugee protection in comparative perspective.
- Joppke, C. (1998). Immigration challenges the nation-state. *Challenge to the nation-state: Immigration in Western Europe and the United States*, 5-46.
- Junuzi, V. (2019). Refugee Crisis or Identity Crisis: Deconstructing the European Refugee Narrative. *Journal of Identity & Migration Studies*, 13(2).
- Kalkman, J. P. (2021). Frontex: A literature review. *International Migration*, 59(1), 165-181.
- Kostakopoulou, T. (2000). The ‘Protective union’; change and continuity in migration law and policy in Post-Amsterdam Europe. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(3), 497-518.
- Kovář, J. (2020). A security threat or an economic consequence? An analysis of the news framing of the European Union's refugee crisis. *International communication gazette*, 82(6), 564-587.
- Krzyżanowski, M., Triandafyllidou, A., & Wodak, R. (2018). The mediatization and the politicization of the “refugee crisis” in Europe. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1-2), 1-14.
- Lavenex, S. (2018). ‘Failing forward’ towards which Europe? Organized hypocrisy in the common European asylum system. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 56(5), 1195-1212.
- Maris, G., & Manoli, P. (2022). Greece, Germany and the Eurozone crisis: Preferences, strategies and power asymmetry. *German Politics*, 31(2), 281-301. <https://doi.org/10.1080/09644008.2022.2026928>
- Maris, G., Flouros, F. (2022). Economic crisis, COVID-19 pandemic, and the Greek model of capitalism. *Evolutionary and Institutional Economics Review*, 19, 469–484. <https://doi.org/10.1007/s40844-021-00228-y>
- Maris, G., Sklias, P., & Maravegias, N. (2022). The political economy of the Greek economic crisis in 2020. *European Politics and Society*, 23(4), 447-467. <https://doi.org/10.1080/23745118.2021.1895552>

- Martin, E., & Stivachtis, Y. A. (2023). National Responses to the Syrian Refugee Crisis: The Cases of Israel and Cyprus. *E-International Relations*, May, 3.
- Niemann, A., & Zaun, N. (2018). EU refugee policies and politics in times of crisis: Theoretical and empirical perspectives. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 56(1), 3-22.
- Papagianni, G. (2014). EU migration policy. *European Immigration—A source book*, 377-388.
- Patuzzi, L., Benton, M., & Embiricos, A. (2019). *Social Innovation for Refugee Inclusion*.
- Rajkovcevski, R. (2017). Migrant and Refugee Crisis in Europe: Challenges, Experiences and Lessons Learnt in the Balkans. In *International Conference Risks, Security and Citizenship Proceedings (Vol. 2017, pp. 178-188)*. Municipality of Setubal.
- Sambaraju, R., & McVittie, C. (2017). The European Union and the refugee'crisis': Inclusion, challenges, and responses. *Journal of Community and Applied Social Psychology*.
- Sarcinschi, A. (2017). Multiple perspectives, one reality? The case of refugees in Europe. *Strategic Impact*, (63), 31-43.
- Stockemer, D., Niemann, A., Unger, D., & Speyer, J. (2020). The “refugee crisis,” immigration attitudes, and euroscepticism. *International Migration Review*, 54(3), 883-912.